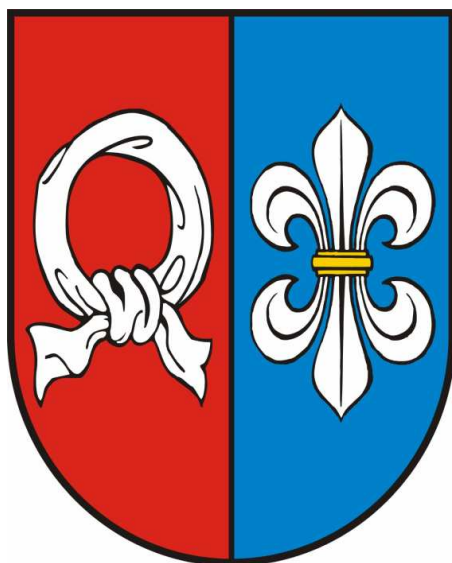

Załącznik do
Uchwały Nr XX/156/09
Rady Gminy Milejów
z dnia 26 marca 2009 r.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY MILEJÓW NA LATA 2009-2015

Euro
Compass
Biuro Doradztwa Europejskiego

Milejów 2009

Spis treści

1. Wstęp	5
2. Diagnoza stanu wyjściowego	7
2.1. Analiza uwarunkowań zewnętrznych rozwoju gminy	7
2.2. Analiza uwarunkowań wewnętrznych gminy	10
2.2.1. Rys historyczny oraz ogólne informacje o gminie	10
2.2.2. Przestrzeń i środowisko	12
Układ osadniczy	12
Walory przyrodnicze	13
Walory kulturowe	15
2.2.3. Społeczeństwo	19
Demografia	19
Wiek i struktura wykształcenia mieszkańców	20
Gospodarstwa domowe oraz źródła ich utrzymania	21
Warunki mieszkaniowe	22
Lokalny rynek pracy	23
Poziom bezrobocia i jego struktura	24
2.2.4. Gospodarka	25
Sektor rolniczy	25
Sektor pozarolniczy	28
Rozwój sektora turystyki	29
2.2.5. Infrastruktura techniczna	29
Infrastruktura transportowa i komunikacyjna	30
Gospodarka wodno-ściekowa	30
Gospodarka odpadami komunalnymi	33
Infrastruktura elektroenergetyczna i gazowa	33
Infrastruktura telekomunikacyjna	34

2.2.6.	Infrastruktura społeczna	34
	Infrastruktura edukacyjna	34
	Infrastruktura sportowa	35
	Infrastruktura kultury	36
	Infrastruktura ochrony zdrowia i opieki społecznej	36
2.2.7.	Jakość rządzenia w gminie	37
	Analiza zdolności inwestycyjnej gminy	37
	Jakość kapitału społecznego gminie	39
	Praktyka planowania strategicznego i promowania gminy	40
2.3.	Analiza SWOT	40
3.	Wizja strategicznego rozwoju gminy	42
	Przyjęta logika strategicznych działań	42
	Pożądany stan rozwoju gminy	43
3.	Misja oraz cele strategii	44
	Misja strategii	44
	Cele strategiczne	44
	Cele operacyjne oraz kierunki działań	45
	Cel strategiczny 1: Wyższa efektywność lokalnej gospodarki	47
	Cel strategiczny 2: Integracja społeczna oraz lepsza jakość kapitału ludzkiego	51
4.	System wdrażania i finansowania strategii	54
	Główne instytucje i podmioty zaangażowane we wdrażanie strategii	55
	zapotrzebowanie na środki niezbędne na realizację strategii	56
	Źródła finansowania strategii	56
5.	System monitorowania i oceny realizacji strategii	58
6.	Załącznik 1: Podsumowanie rezultatów procesu konsultacji społecznych	60
7.	Załącznik 2: Wieloletni Plan Inwestycyjny na lata 2009-2012	63

1. WSTĘP

Strategia rozwoju gminy jest kluczowym elementem planowania rozwoju lokalnego. Jest to dokument, którego celem jest wskazanie wizji oraz strategicznych kierunków rozwoju gminy. Strategia jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania gminą. Pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości w poczynaniach władz gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych. Strategia umożliwia również efektywne gospodarowanie własnymi, zwykle ograniczonymi zasobami gminy, takimi jak: środowisko przyrodnicze, zasoby ludzkie, infrastruktura czy też środki finansowe.

Dobrze zorganizowany proces opracowania strategii umożliwia zaangażowanie władz lokalnych oraz mieszkańców w planowanie swojej przyszłości. Uwzględnienie zgłaszanych opinii i pomysłów pozwala na wypracowanie strategii, z którą będzie się identyfikowała w dużym stopniu społeczność lokalna. Utożsamianie się władz i mieszkańców gminy z opracowaną strategią stanowi niezbędny warunek jej skutecznej realizacji.

Konieczność posiadania aktualnej strategii rozwoju gminy podyktowana jest nie tylko względami praktycznymi „dobrego rządzenia”, ale również wynika z uregulowań prawnych, zawartych między innymi w ustawie o samorządzie gminnym czy też ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, w której strategię gmin i powiatów zostały zaliczone – obok strategii rozwoju kraju, strategii sektorowych oraz strategii wojewódzkich – do kluczowych dokumentów planistycznych, na podstawie których powinna być prowadzona polityka rozwoju kraju¹. Strategia rozwoju gminy stanowi również formalną podstawę do przygotowania i oceny wniosków o finansowanie zadań ze źródeł unijnych. Na przykład jednym z warunków ubiegania się o środki z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013 jest posiadanie aktualnej strategii rozwoju lokalnego wraz wynikającym z niej wieloletnim planem inwestycyjnym².

Założono że strategia będzie dokumentem średniookresowym, a okres jej realizacji przypadnie na lata 2009-2015. Przyjęcie takiego horyzontu czasowego jest zgodne z zaleceniami planistycznymi oraz pozwala na dostosowanie strategii do wymogów wynikających z obowiązującej perspektywy finansowej Unii Europejskiej 2007-2013. Z uwagi na dość długi okres obowiązywania strategii, przyjęto, że musi to być dokument uniwersalny, koncentrujący się na rozwiązaniu najważniejszych problemów rozwojowych gminy i jej mieszkańców.

¹ Art. 9 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, Dz. U. Nr 227, poz. 1658

² Vademecum opracowania strategii rozwoju lokalnego, przyjęte przez Zarząd Województwa Lubelskiego w dniu 1 sierpnia 2007.

Strategia składa się z trzech zasadniczych części:

- diagnozy strategicznej, w której poddano analizie główne obszary rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, z uwzględnieniem uwarunkowań wewnętrznych (tj. słabych i mocnych stron gminy) oraz zewnętrznych (tj. możliwych szans i zagrożeń rozwoju gminy),
- wizji strategicznej oraz głównych kierunków rozwoju gminy, uwzględniających specyfikę gminy i zewnętrzne warunki jej funkcjonowania,
- systemu realizacyjnego strategii, w tym ram finansowych oraz wykazu projektów kluczowych ujętych w formie załącznika jako wieloletni plan inwestycyjny (WPI).

Przy opracowaniu niniejszej strategii przyjęto model ekspercko-partycypacyjny, polegający na możliwie szerokim udziale władz i społeczności lokalnej w pracach nad strategią, przy jednoczesnym zaangażowaniu ekspertów zewnętrznych, odpowiadających między innymi za zorganizowanie procesu konsultacji społecznych oraz przygotowanie końcowej wersji dokumentu.

Prace nad strategią trwały nieco ponad cztery miesiące i obejmowały następujące etapy:

- analiza obowiązujących w gminie dokumentów o charakterze strategicznym,
- przygotowanie diagnozy stanu wyjściowego, czyli opisu sytuacji społeczno-gospodarczej gminy wraz z elementami analizy strategicznej,
- konsultacje społeczne, służące między innymi weryfikacji analizy strategicznej oraz wypracowaniu wizji rozwoju gminy i jej głównych kierunków rozwoju,
- identyfikacja kluczowych zadań i projektów przyczyniających się do realizacji strategii,
- przygotowanie ostatecznej wersji strategii oraz jej zatwierdzenie przez Radę Gminy.

Niniejszy dokument bazuje na innych dokumentach strategicznych, które z mocy prawa zostały opracowane na przestrzeni ostatnich sześciu lat. Chodzi tu głównie o dokumenty związane z rozwojem lokalnym i ochroną środowiska (np. *Plan rozwoju lokalnego gminy Milejów na lata 2004-2013*, *Program ochrony środowiska dla gminy Milejów na lata 2005-2016*, *Strategii integracji i rozwiązywania problemów społecznych gminy Milejów na lata 2008-2013*).

Ważnym źródłem informacji były również dane statystyczne, uzyskane głównie z Banku Danych Regionalnych oraz wyniki Narodowego Spisu Powszechnego z roku 2002. Przy opracowaniu części diagnostycznej wykorzystano również wyniki badań ankietowych, przeprowadzonych w trakcie organizowania spotkań konsultacyjnych.

2. DIAGNOZA STANU WYJŚCIOWEGO

Zaprezentowana poniżej diagnoza stanu wyjściowego obejmuje szczegółową analizę uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych rozwoju gminy. Do czynników zewnętrznych mogących w istotny sposób wpłynąć na rozwój gminy zaliczono postępujące procesy integracyjne i globalizacyjne w Europie, stosowanie polityk wspólnotowych (w tym polityki rolnej i polityki rozwoju obszarów wiejskich), a także takie zjawiska jak rozwój społeczeństwa informacyjnego, pojawianie się nowych form turystyki czy niekorzystnie kształtujące się trendy demograficzne. Natomiast oceny czynników wewnętrznych rozwoju gminy dokonano w sześciu najważniejszych obszarach rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, zwracając szczególną uwagę na powiązanie analizowanych obszarów z przyjętym w strategii systemem monitorowania. Zbiorcza analiza SWOT jest podsumowaniem przeprowadzonych badań analitycznych i stanowi podstawę do sformułowania właściwej diagnozy strategicznej, która z kolei służy do określenia właściwej wizji i strategii rozwoju gminy.

2.1. ANALIZA UWARUNKOWAŃ ZEWNĘTRZNYCH ROZWOJU GMINY

Należy przypuszczać, że rozwój gminy Milejów, podobnie jak i zdecydowanej większości gmin w Polsce, będzie mocno uzależniony od szeregu czynników zewnętrznych. Niektóre z nich będą miały pozytywny wpływ na rozwój gminy, natomiast inne mogą w sposób istotny przyczynić się do ograniczenia jej rozwoju. W niniejszej analizie ograniczono się do krótkiej charakterystyki kilku najważniejszych pozytywnych i negatywnych zjawisk, które w znaczący sposób mogą wpłynąć na szanse rozwoju gminy. Od uświadomienia sobie znaczenia tych zjawisk zależy w dużej mierze poprawność sformułowania diagnozy i strategicznej wizji rozwoju gminy.

Do głównych czynników zewnętrznych, mogących pozytywnie wpłynąć na rozwój gminy Milejów, należy z pewnością zaliczyć:

- **Postępujące procesy integracyjne w Unii Europejskiej**, dokonujące się w wymiarze przestrzennym, społecznym i gospodarczym. Z licznych analiz oceniających możliwy wpływ procesów integracyjnych na rozwój Lubelszczyzny wynika, że w dłuższej perspektywie czasu należy spodziewać się szeregu pozytywnych zjawisk związanych z modernizacją gospodarki i infrastruktury technicznej, napływem inwestycji i nowych technologii, rozwojem nowych form zatrudnienia, a także poprawą poziomu wykształcenia i jakości życia mieszkańców regionu. Należy mieć nadzieję, że również gmina Milejów będzie objęta częścią pozytywnych procesów rozwojowych zachodzących na obszarze Polski i województwa lubelskiego.
- **Transfer do regionu znacznych środków finansowych**, związanych z realizacją przez Polskę programów współfinansowanych z Unii Europejskiej. Szacuje się, że w latach 2007-2015 łączny napływ środków z UE do województwa lubelskiego może wynieść nawet 5 mld euro. Około 60% tych środków (3 mld euro) będzie pochodzić z programów realizowanych w ramach unijnej polityki spójności, natomiast pozostała kwota (2 mld euro)

będzie dostępna w ramach wdrażania w województwie lubelskim instrumentów Wspólnej Polityki Rolnej (w tym tych związanych z rozwojem obszarów wiejskich i płatnościami bezpośrednimi dla rolników). Od wielkości i efektywności wykorzystania tych środków będzie między innymi w dużej mierze zależał rozwój społeczności lokalnych, w tym również gminy Milejów.

- **Rozwój społeczeństwa informacyjnego i możliwości z tym związanych.** Przewiduje się, że w ciągu najbliższych lat nastąpi szybki rozwój technologii informacyjnych i komunikacyjnych, przyczyniający się do ich powszechnego wykorzystania przez coraz szersze kręgi społeczeństwa. Łatwy dostęp do informacji i wiedzy stanowi obecnie fundament rozwoju i może stać się ważnym czynnikiem zmierzającym do wyrównywania szans rozwojowych i przeciwdziałania marginalizacji terenów wiejskich i małych miasteczek Lubelszczyzny. Wraz z upowszechnianiem się infrastruktury komunikacji elektronicznej możliwy będzie stopniowy rozwój różnych form zatrudnienia oraz samokształcenia mieszkańców. Powszechny dostęp do technik informacyjnych będzie z pewnością przyczyniał się do zwiększenia atrakcyjności obszaru i ograniczał występujące w poszczególnych gminach problemy społeczne i gospodarcze, takie jak bezrobocie, ubóstwo, patologie społeczne, itd.
- **Rosnące znaczenie walorów przyrodniczych i kulturowych w rozwoju różnych form turystyki.** W ciągu najbliższych lat turystyka będzie stanowiła jedną z najszybciej rozwijających się branż, zarówno w Europie jak i w Polsce³. Rynek usług turystycznych będzie w dużej mierze kształtowany przez kompleksowe produkty turystyczne, które w dużym stopniu oparte będą na lokalnych walorach przyrodniczych i kulturowych. Biorąc pod uwagę bogate dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe Lubelszczyzny, wydaje się, że wiele gmin z regionu będzie miało duże możliwości włączenia się w ogólnokrajowy proces rozwoju i świadczenie usług turystycznych. Dotyczy to również gminy Milejów, która z pewnością będzie miała realne szanse na rozwój różnych form turystyki i rekreacji.
- **Rozwój sektora odnawialnych źródeł energii.** Założenia polityki energetycznej Wspólnoty Europejskiej zakładają wzrost udziału energii ze źródeł odnawialnych w produkcji energii ogółem w krajach Unii Europejskiej do 12% w roku 2010 i 21% w roku 2020. Ponadto udział biopaliw w zużyciu paliw silnikowych w transporcie ma w roku 2020 wynieść nie mniej niż 5,75%. Przewiduje się, że sektor energetyki odnawialnej w Polsce będzie rozwijał się w oparciu o trzy podstawowe źródła: biomasę (pochodzącą głównie z upraw energetycznych oraz odpadów rolnych i komunalnych), energię wiatrową oraz wodną. Dodatkowym źródłem do wykorzystania, chociaż na mniejszą skalę, będzie również energia geotermalna i słoneczna. Rozwój energetyki odnawialnej będzie z pewnością stanowił mocny impuls rozwojowy dla kraju i regionów. W dłuższej perspektywie czasu należy spodziewać się napływu nowych inwestycji i technologii, a popyt na odnawialne surowce energetyczne

³ Strategia rozwoju turystyki na lata 2007-2013, Warszawa, czerwiec 2005

stworzy dla wielu gmin wiejskich alternatywę dla modernizacji rolnictwa oraz dodatkowe szanse na różnicowanie działalności gospodarczej na wsi.

Do negatywnych czynników zewnętrznych mogących ograniczyć możliwości rozwojowe gminy Milejów należy zaliczyć:

- **Peryferyjne położenie województwa lubelskiego** i jego zapóźnienia w zakresie infrastruktury drogowej. Jest to niewątpliwie jeden z głównych czynników hamujących rozwój poszczególnych miast i gmin Lubelszczyzny. Bez poprawy dostępności komunikacyjnej całego województwa i polepszenia infrastruktury drogowej wewnątrz regionu trudno będzie planować działania strategiczne na poziomie lokalnym w zakresie przyciągania inwestycji i rozwoju nowych usług rynkowych. Innym sposobem na ograniczenie peryferyjnego położenia regionu powinien być wszechstronny rozwój współpracy międzynarodowej województwa z Białorusią i Ukrainą, obejmujący między innymi budowę transgranicznej infrastruktury drogowej i turystycznej.
- **Wspólna polityka rolna**, która z jednej strony wymusza modernizację i efektywność polskich gospodarstw rolnych, zaś z drugiej może prowadzić do upadku znacznej części małych i nierentownych gospodarstw rolnych. Problem ten może w szczególności dotyczyć gospodarstw rolnych z województwa lubelskiego, które w większości są rozdrobnione i w dłuższej perspektywie czasu mogą nie sprostać narastającej w tym sektorze konkurencji. Biorąc pod uwagę niekorzystną strukturę zatrudnienia w rolnictwie, upadek wielu gospodarstw rolnych mógłby powodować poważne problemy społeczne na poziomie lokalnym, ograniczając znacznie możliwości rozwojowe i inwestycyjne wielu gmin, w tym również gminy Milejów.
- **Narastająca emigracja ludzi młodych za granicę**. Coraz szerszy dostęp do europejskiego rynku pracy, połączony z brakiem realnych możliwości zatrudnienia w miejscu zamieszkania, powoduje, że coraz więcej młodych i dobrze wykształconych ludzi decyduje się na szukanie pracy poza granicami kraju. Proces ten zaczyna już negatywnie wpływać na regionalny rynek pracy oraz sytuację gospodarczą w regionie, ograniczając szanse rozwojowe województwa i poszczególnych jednostek samorządowych. Ponadto, w wymiarze lokalnym, dalsze utrzymywanie się zjawisk emigracyjnych może prowadzić do wyludniania się obszarów wiejskich i zachwiania funkcjonowania podstawowych struktur społeczno-kulturowych w wielu gminach Lubelszczyzny.
- **Niedostosowanie środków unijnych do potrzeb inwestycyjnych większości samorządów lokalnych w regionie**. Ryzyko takie jest coraz bardziej realne w związku z zobowiązaniem Polski do przeznaczenia co najmniej 60% środków z Unii Europejskiej na realizację celów tzw. Strategii Lizbońskiej, koncentrującej się przede wszystkim na rozwiązywaniu problemów ogólnoeuropejskich, zaś w niewielkim stopniu uwzględniającej potrzeby rozwojowe wielu samorządów lokalnych. Takie podejście może doprowadzić do sytuacji, w której tylko

niewielki odsetek samorządów lokalnych będzie mógł uzyskać wsparcie na modernizację swojej podstawowej infrastruktury, zaś zdecydowana większość będzie musiała rozłożyć w czasie zaplanowane inwestycje, co z pewnością ograniczy ich konkurencyjność i zdolność do inwestowania w innych obszarach rozwoju.

2.2. ANALIZA UWARUNKOWAŃ WEWNĘTRZNYCH GMINY

Analiza uwarunkowań wewnętrznych rozwoju gminy została dokonana w sześciu podstawowych kategoriach, obejmujących takie zagadnienia jak: przestrzeń i środowisko, sfera społeczna i gospodarcza, infrastruktura techniczna i społeczna oraz zdolność instytucjonalna gminy do efektywnego rządzenia. Analizę oparto na najbardziej aktualnych danych statystycznych, starając się opisywać zachodzące trendy i zjawiska w układzie graficznym na przestrzeni ostatnich lat. Wiele zaprezentowanych danych porównano ze średnimi wartościami w województwie i kraju. Takie podejście pozwala na pokazanie pozycji konkurencyjnej gminy i będzie przydatne w procesie monitorowania rozwoju gminy w kolejnych latach.

2.2.1. RYS HISTORYCZNY ORAZ OGÓLNE INFORMACJE O GMINIE

Okolice Milejowa zasiedlone były już w okresie prehistorycznym. Świadczą o tym wykopaliska archeologiczne. Najstarszą miejscowością w gminie jest Białka, w której już w XI w. istniał kościół parafialny. Od XIV w. główną rolę zaczął odgrywać Łańcuchów, który stał się siedzibą rycerskiego rodu Kuropatwów. Jan Kuropatwa należał do bliskich współpracowników króla Władysława Jagiełły i Kazimierza Jagiellończyka. W tym czasie w Łańcuchowie powstała też parafia rzymskokatolicka.

Pierwsza wzmianka o Milejowie pochodzi z XV w., a jej autorem był Jan Długosz. Do XVIII w. dobra milejowskie znajdowały się w rękach rodzin: Kuropatwów, Pszonków, Sapiehów, Suffczyńskich oraz kasztelanostwa lubelskich. Od ok. 1830 r. przeszły w posiadanie Rostworowskich, ostatnich właścicieli tych dóbr. W czasach Rzeczypospolitej szlacheckiej, w XVI w., Łańcuchów posiadał prawa miejskie. Był też wraz z Jaszczowem ośrodkiem ruchu ariańskiego w okresie reformacji religijnej. W okresie zaborów mieszkańcy gminy włączyli się do walki o niepodległość. I tak w insurekcji kościuszkowskiej znany jest udział Józefa Suffczyńskiego z Łańcuchowa.

W powstaniu listopadowym zasłynął gen. Ludwik Kicki, właściciel Jaszczowa, który poległ w bitwie pod Ostrołęką w 1831 r. W 1858 roku erygowano parafię Milejów, a rok później ukończono budowę kościoła pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny. Fundatorami kościoła byli Helena z Suffczyńskich Chrapowicka i Antoni Rostworowski. W 1885 r. Milejów był rozwijającym się gospodarczo ośrodkiem, w którym znajdował się piec wapienny, cegielnia, smolarnia, były również pokłady kamienia wapiennego i torfu, plantacje tytoniu.

W 1894 roku oddano do użytku w Jaszczowie stację kolei nadwiślańskiej. W 1907 r. powstaje w Milejowie cukrownia, pierwszy duży zakład przemysłowy, będący własnością spółki akcyjnej.

W latach I wojny światowej zawiązała się w Jaszczowie konspiracyjna placówka Polskiej Organizacji Wojskowej. W listopadzie 1918 r. peowiacy rozbrajali stacjonujące w okolicach oddziały wojsk austrowęgierskich i w ten sposób przyczyniali się do budowy niepodległej Polski.

W okresie międzywojennym hrabia Antoni Rostworowski przystąpił do realizacji projektu założenia „Miasta Milejowa”. Niestety w 1935 r. zamknięta została cukrownia, co spowodowało zahamowanie rozwoju.

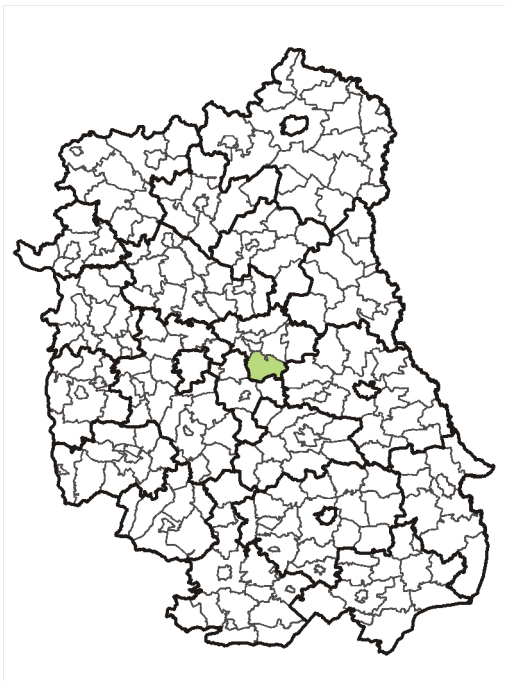
II wojna światowa przyniosła dotkliwe straty. W skutek okupacji hitlerowskiej śmierć poniosło ok. 100 mieszkańców gminy, najwięcej w Kol. Ostrówek, gdzie w 1944 r. Niemcy przeprowadzili pacyfikację wsi. W ruchu oporu główną rolę odgrywały dwie organizacje zbrojne: Armia Krajowa i Bataliony Chłopskie. We wrześniu 1943 r. Bataliony Chłopskie wykonały śmiałą akcję na stacji PKP w Jaszczowie. W lipcu 1944 r. oddziały AK wzięły udział w operacji „Burza”.

W okresie PRL obserwujemy dalszy rozwój Milejowa i okolic. Głównym zakładem pracy stał się utworzony w 1944 r. Zakład Przetwórstwa Owoców i Warzyw w Milejowie. Dzięki materialnemu wsparciu istniejącego w tym czasie zakładu wybudowano szereg obiektów użyteczności publicznej, m.in. dom kultury, stadion, ośrodek zdrowia oraz bloki mieszkalne.

Pod względem administracyjnym od 1 stycznia 1999 roku gmina Milejów położona jest w województwie lubelskim i wchodzi w skład powiatu łęczyńskiego. Gmina sąsiaduje: od strony północnej – z gminą Puchaczów oraz z miastem i gminą Łęczna, od strony zachodniej – z gminą Mełgiew, od południowej – z gminą Piaski i gminą Trawniki, a od wschodniej – z gminą Siedliszcze. Sama miejscowość gminna oddalona jest od Lublina o ok. 35 km i o 10 km od Łęcznej.

Gmina zajmuje obszar 117 km² (18,4% powierzchni powiatu i 0,46% powierzchni województwa).

Gminę zamieszkuje 9 364 tys. osób, co stanowi 16,3% ludności powiatu i 0,43% ludności województwa. Przekłada się to na gęstość zaludnienia wynoszącą 79 osób na km² (przy średniej dla powiatu wynoszącej 90 osób i województwa – 86 osób).

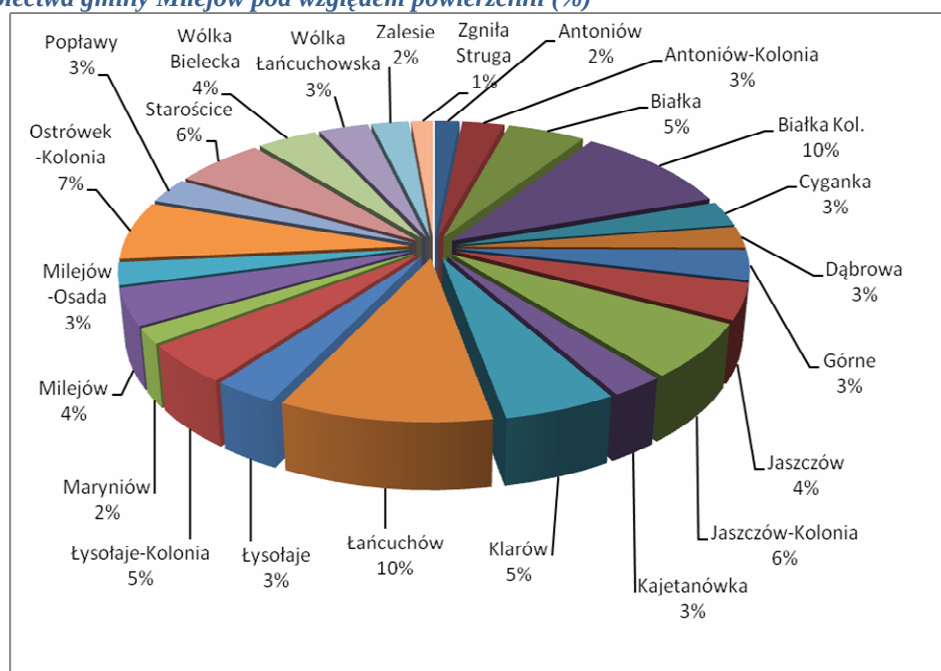
Spośród wszystkich gmin powiatu łęczyńskiego gmina Milejów zajmuje drugie miejsce pod względem liczby ludności i trzecie miejsce pod względem wielkości.

2.2.2. PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO

UKŁAD OSADNICZY

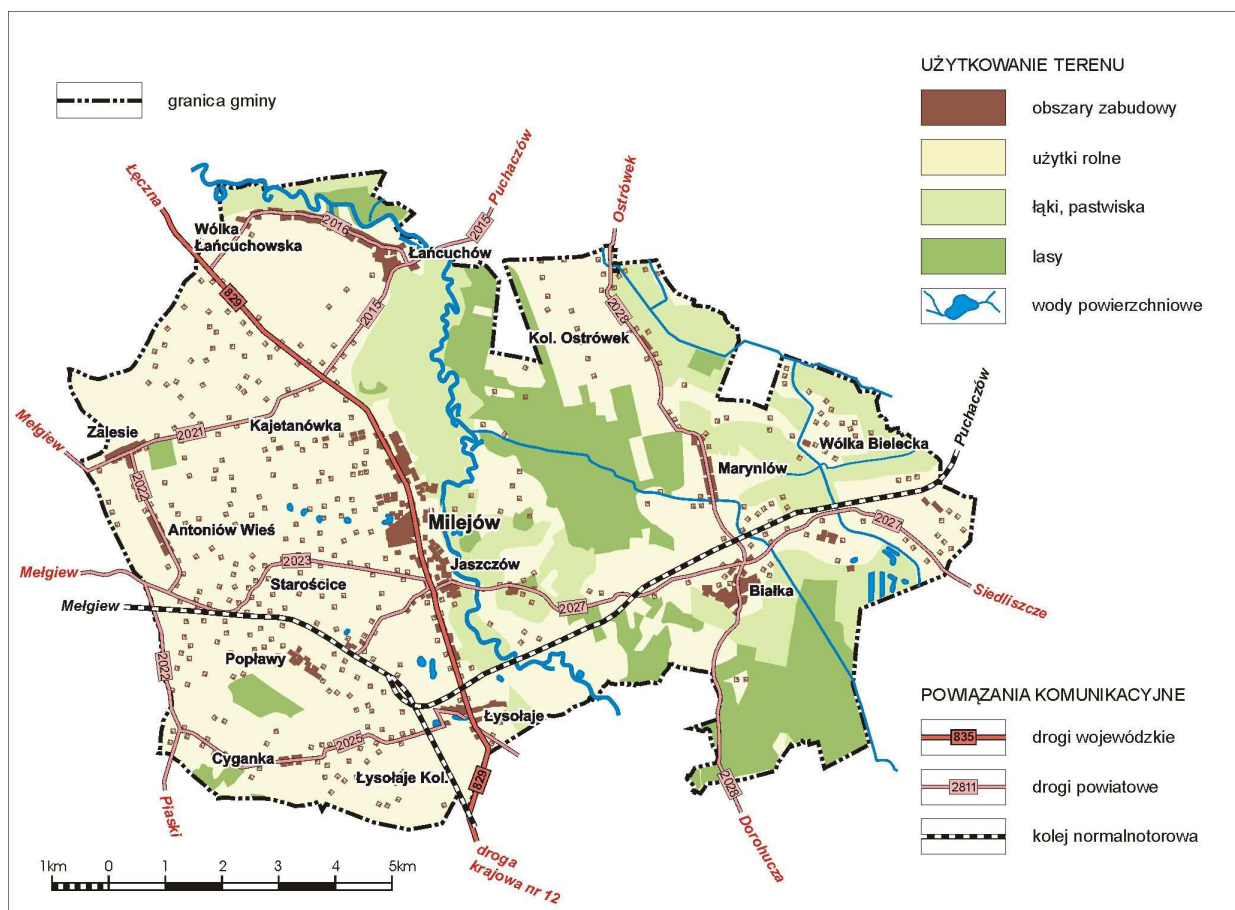
Gmina Milejów obejmuje swym zasięgiem 24 sołectw tj.: Antoniów, Antoniów-Kolonia, Białka, Białka-Kolonia, Cyganka, Dąbrowa, Górne, Jaszczów, Jaszczów-Kolonia, Kajetanówka, Klarów, Łańcuchów, Łysołaje, Łysołaje-Kolonia, Maryniów, Milejów, Milejów-Osada, Ostrówek-Kolonia, Popławy, Starościce, Wólka Bielecka, Wólka Łańcuchowska, Zalesie, Zgniła Struga.

Wykres 1. Sołectwa gminy Milejów pod względem powierzchni (%)

Źródło: Dane Urzędu Gminy

Wiele wsi zachowało swój historyczny wygląd, jednak ich stan i zagospodarowanie wymaga wielu działań rewitalizacyjnych. Odnosi się to zarówno do budynków mieszkalnych i gospodarczych, których większość została wybudowana przed rokiem 1970, jak i szeroko rozumianej przestrzeni publicznej.

Mapa 2. Układ osadniczy i komunikacyjny gminy

WALORY PRZYRODNICZE

Pod względem fizyczno-geograficznym gmina Milejów położona jest w dwóch mezoregionach: Obniżeniu Dorohuckim i Płaskowyżu Świdnickim, należących do dwóch różnych megaregionów.

Obszar gminy Milejów charakteryzuje się dość dużym zróżnicowaniem szaty roślinnej. Najbardziej charakterystycznym elementem przyrodniczym gminy Milejów jest dolina środkowego biegu rzeki Wieprz. Rzeka Wieprz na tym odcinku charakteryzuje się licznymi meandrami, które z czasem przekształciły się w starorzecza. Dla zachowania walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturalno-historycznych tego obszaru w 1990 r. powstał wzdłuż rzeki Nadwieprzański Park Krajobrazowy zajmujący wraz z otuliną 57% powierzchni gminy.

Fotografia 1 – Tereny Nadwieprzańskiego Parku Krajobrazowego

W ramach Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 na terenie gminy Milejów wyznaczono specjalny obszar ochrony „Dolina Środkowego Wieprza” w celu ochrony siedlisk przyrodniczych. Przynależność do sieci Natura 2000 pociąga za sobą zarówno pewne ograniczenia jak i ukierunkowania prowadzonej na obszarze chronionym gospodarki.

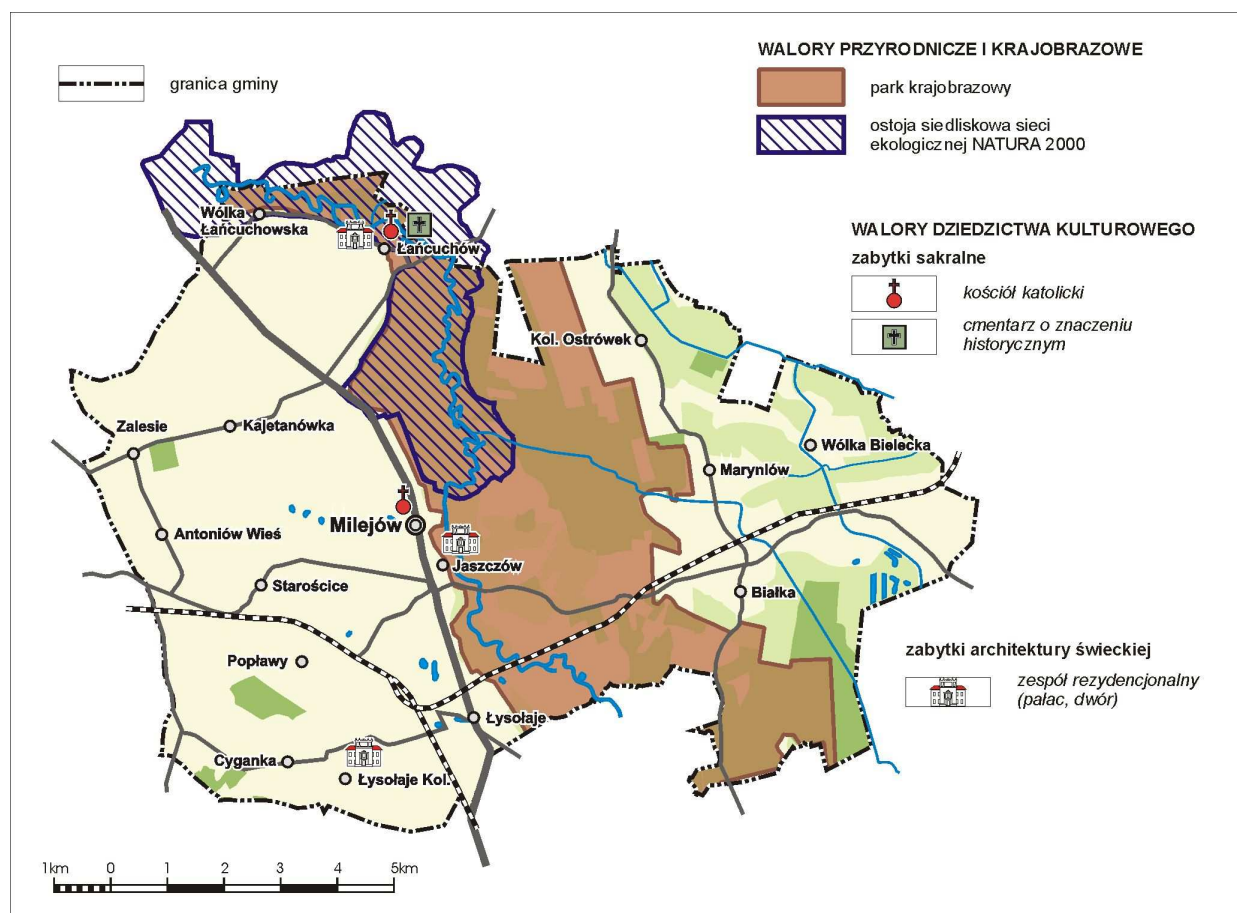
Na terenie gminy występują jeszcze dwa prawobrzeżne dopływy Wieprza: Mogielnica i Białka oraz dwa lewobrzeżne: Cyganka i bezimienny dopływ z okolic Starościć, zbierający wodę z licznych rowów melioracyjnych. Poza wyżej wymienionymi ciekami na terenie gminy występuje kanał Wieprz – Krzna.

Prawie 16% powierzchni gminy stanowią lasy. Główne kompleksy leśne występują we wschodniej części gminy. Na terenie gminy Milejów można stwierdzić obecność 41 gatunków roślin objętych ochroną lub rzadkich nawet w skali kraju. Reprezentują one gatunki wodne i bagienne, gatunki łąkowe, gatunki leśne i zaroślowe, gatunki siedlisk suchych oraz siedlisk synantropijnych. Ze względu na duże walory dendrologiczne na szczególną uwagę zasługują ogrody folwarczne i dworskie z okazami pomnikowymi i osobliwościami. Cenne pod względem faunistycznym i florystycznym są tereny łąk w rejonie Białki, Zgniłej Strugi, Wólki Bieleckiej oraz tereny ujściowe Mogielnicy. Niewątpliwą atrakcją gminy Milejów pod względem krajobrazowym jak i przyrodniczym są torfianki i ich otoczenie np. w okolicach Zgniłej Strugi, Maryniowa – „Uroczysko staw ” i potorfia, na południe od Wólki Bieleckiej. W dołach po eksploatacji torfu i w ich otoczeniach występują stanowiska wodno-szuwarowe, zaroślowe i łąkowe.

Nadwieprzański Park Krajobrazowy jest ostoją zwierząt chronionych np.: bobra, wydry, bociana czarnego, traszki grzebieniastej i zwyczajnej, kumaka nizinnego, żółwia błotnego, pazia królowej i żeglarza.

Gmina Milejów dysponuje pewnymi potencjałami, jeżeli chodzi o rozwój energii ze źródeł odnawialnych. Ze względu na swoje położenie gmina jest uprzywilejowanym obszarem do rozwoju energetyki słonecznej⁴. Dodatkowym źródłem energii odnawialnej może być energia wiatrowa oraz biomasa odpadowa.

W najbliższych latach na terenie gminy powstać ma bioelektrownia o planowanej mocy energetycznej szacowanej na poziomie od 1,5 do 2 MW. Energia ta powstanie w wyniku spalania biogazu powstałego w procesie beztlenowej fermentacji substratów odpadowych z przetwórstwa rolniczego oraz wyniku gazyfikacji/pyrolizy wysuszonej masy pofermentacyjnej oraz roślin energetycznych.

Mapa 3. Walory przyrodnicze i kulturowe w gminie

WALORY KULTUROWE

Walory krajobrazowe obszaru wzbogacane są przez obiekty kulturowe pochodzące z różnych okresów historycznych. Na terenie gminy Milejów wydzielono obszary i obiekty zabytkowe, które podlegają ścisłej ochronie konserwatorskiej.

⁴ Wojewódzki program rozwoju alternatywnych źródeł energii dla województwa lubelskiego, BPP, Lublin 2006.

Wśród obiektów objętych ochroną konserwatorską na obszarze gminy możemy wyróżnić:

- **Kościół parafialny pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Milejowie**
Budowę kościoła rozpoczęto w 1855 r., a ukończono w 1859 r. Budowniczym kościoła był Konstanty Hendiger z Krasnegostawu. Wybudowano kościół murowany, jednonawowy, w stylu eklektycznym. W ołtarzu głównym, drewnianym, klasycystycznym, umieszczono piękny obraz Matki Bożej z Dzieciątkiem, pochodzący prawdopodobnie z nieistniejącego już kościoła grecko-katolickiego. Konsekracji kościoła dokonał 2 października 1858 r. ordynariusz diecezji lubelskiej ks. Biskup Walenty Baranowski. Przy kościele znajduje się dzwonnica, z której w 1915 r. podczas I wojny światowej okupanci austriaccy zabrali trzy dzwony: Józefa, Stanisława, Antoniego. Po raz drugi, w czasie II wojny światowej, zabrane zostały dzwony przez okupanta hitlerowskiego.

Fotografia 2 – Kościół parafialny pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Milejowie

- **Kościół pw. Jana Chrzciciela w stylu barokowo-klasycystycznym w Łańcuchowie**
Świątynia została wybudowana w latach 1812-1817 przez Józefa i Annę Suffczyńskich w stylu barokowo - klasycystycznym z elementami neogotyckimi. Poprzednia, drewniana świątynia została rozebrana w 1817 roku. Prawdopodobnie kościół był ukończony już w 1812 roku, natomiast 15 sierpnia 1817 roku został tylko poświęcony. Nowa świątynia została wybudowana w ogrodzie dworskim. Kościół posiada ołtarz główny w stylu późnobarokowym z pierwszej połowy XIX wieku oraz cztery ołtarze boczne klasycystyczne, otwory okienne zamknięte łukiem półkolistym i chór wsparty na trzech arkadach. Nad ołtarzem głównym znajdują się dwa obrazy: Przemienienia Pańskiego i św. Jana Chrzciciela.

Fotografia 3 – Kościół pw. Jana Chrzciciela w stylu barokowo-klasycystycznym w Łańcuchowie

- **Pałac Dworski w Łysołajach – Kolonii.** Jest to pałac dworski wybudowany w stylu eklektycznym. Wzniesiono go w 1904 roku z polecenia dziedzica pobliskich terenów - Tomasza Augusta Popławskiego. Wybudowano go na miejscu dawnego dworu drewnianego z I połowy XIX wieku, znajdującego się naprzeciwko głównego wejścia do obecnego pałacu. Dwór posiada wspaniałe tarasy widokowe, które zwrócone są we wszystkie kierunki świata. Jest on wspaniale wkomponowany w otaczający go park, w którym znajdują się cenne gatunki starych, ponad stuletnich drzew, a także piękne stawy porośnięte na brzegu wierzbami i pokryte roślinnością wodną. Dziś znajduje się w nim szpital dla chorych psychicznie – Szpital Neuropsychiatryczny im. prof. M. Kaczyńskiego.

Fotografia 4 – Pałac Dworski w Łysołajach – Kolonii

- **Dwór Steckich w Łańcuchowie.** Dwór został wybudowany na ruinach dawnego pałacu w 1904 r. z inicjatywy Jana Steckiego. Autorem projektu był Stanisław Ignacy Witkiewicz ps. Witkacy. Budynek ten to jedyny przykład pałacu zbudowanego w stylu zakopiańskim tylko z cegły i kamienia. W podobnym

stylu została wybudowana brama prowadząca do dworu. Siedziba otoczona jest pięknym parkiem.

Fotografia 5 - Dwór Steckich w Łańcuchowie

- Dwór w Jaszczowie. Dworek wzniesiono w XVII wieku, stanowił własność Ludwika Kickiego. Drewniany, konstrukcji zrębowej, na kamiennym podmurowaniu, oszalowany i otynkowany, parterowy. Od frontu portyk o dwóch parach kolumn, podtrzymujący szczytowy ganek.

Fotografia 6 - Dwór w Jaszczowie

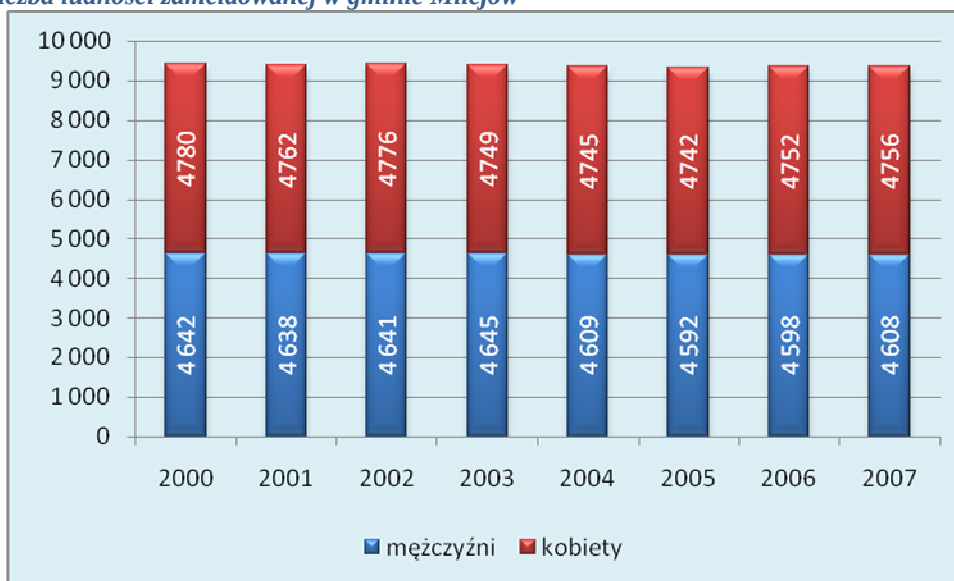
Bogate walory środowiska przyrodniczego i kulturowego mogą stanowić podstawę do rozwoju różnych form turystyki. Niezbędnym warunkiem w tym zakresie jest jednak stworzenie odpowiedniej infrastruktury turystycznej na terenie gminy oraz prowadzenie skutecznych działań promocyjnych.

2.2.3. SPOŁECZEŃSTWO

DEMOGRAFIA

W roku 2007 w gminie zameldowane były 9364 osoby (z czego 9284 osoby faktycznie mieszkają na terenie gminy). Na przestrzeni ostatnich ośmiu lat można zaobserwować niewielkie wahania liczby ludności.

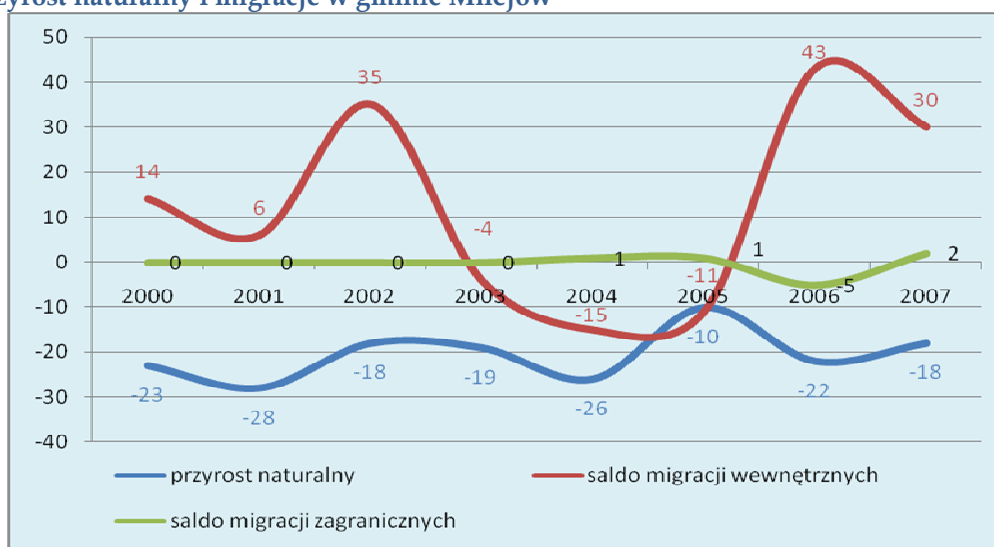
Wykres 2. Liczba ludności zameldowanej w gminie Milejów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wahania te spowodowane są wielkością przyrostu naturalnego i salda migracji krajowych. W roku 2007 przyrost naturalny wyniósł -18. Niestety nie ma oficjalnych danych mówiących o emigracji zarobkowej mieszkańców za granicę. Ocenia się, że zjawisko to jest powszechne i może dotyczyć nawet 5% mieszkańców gminy (głównie ludzi młodych).

Wykres 3. Przyrost naturalny i migracje w gminie Milejów

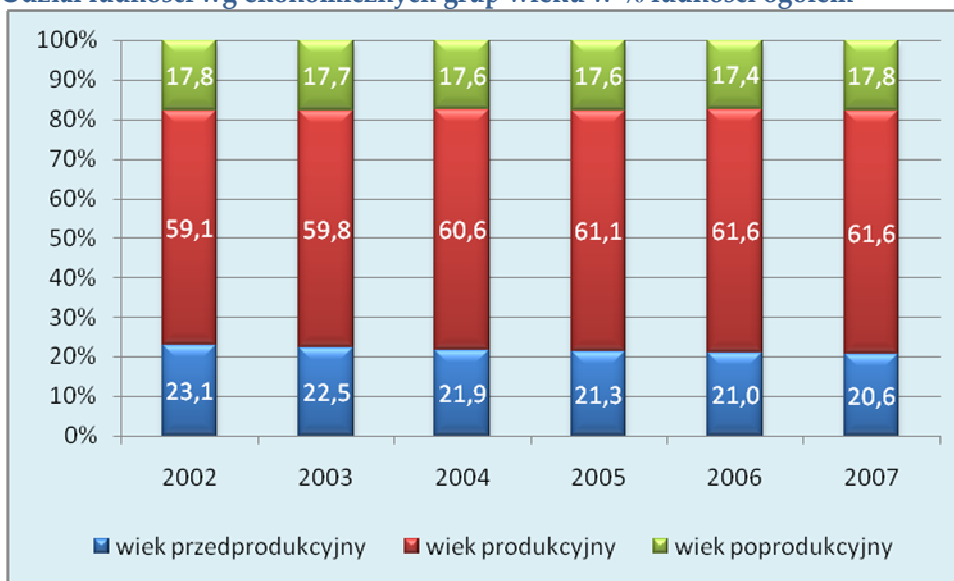

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

WIEK I STRUKTURA WYKSZTAŁCENIA MIESZKAŃCÓW

Gmina ma stosunkowo korzystną strukturę wiekową. Struktura wieku ludności wg ekonomicznych grup wiekowych wskazuje na dość duży udział osób w wieku poprodukcyjnym (powyżej 59 lat dla kobiet i 64 lat dla mężczyzn). Odsetek osób w tym wieku wynosi prawie 18%, podczas gdy średnia dla województwa wynosi ok. 17%. Natomiast ludności w wieku produkcyjnym jest w gminie nieco mniej niż 62%, czyli o ponad 1 punkt procentowy mniej niż średnio w województwie. Kształtowanie się struktury wiekowej na przestrzeni ostatnich lat przedstawia wykres 4.

Wykres 4. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem

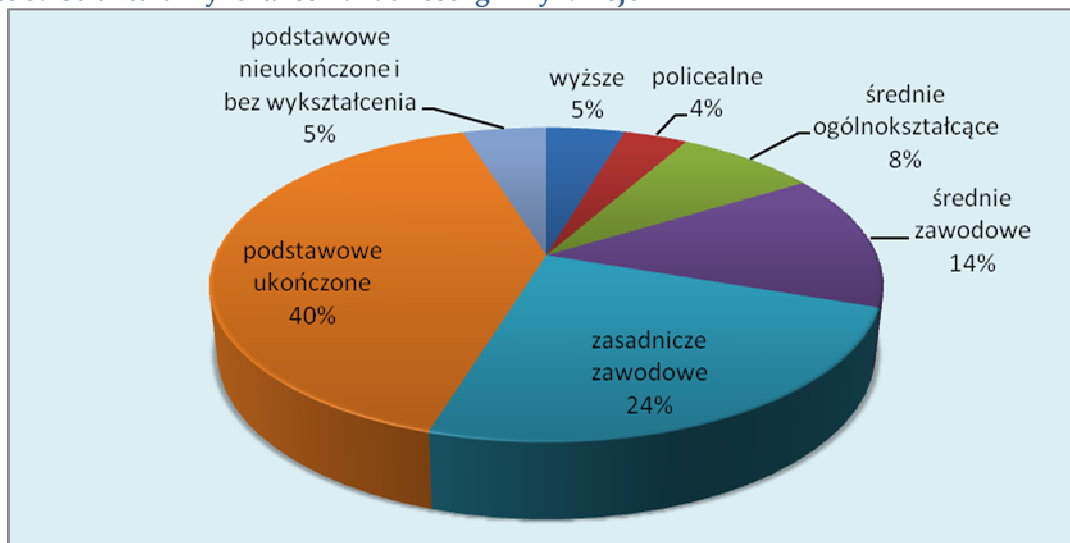

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zbyt duży udział osób w wieku poprodukcyjnym wpływa niekorzystnie na kształtowanie się tzw. wskaźnika obciążenia demograficznego – mierzonego jako udział ludności w wieku nieprodukcyjnym przypadającej na 100 osób w wieku produkcyjnym. Wskaźnik ten kształtuje się na poziomie 62 osób i jest on niższy niż w roku 2002 o ponad 7 osób. Wskaźnik dla województwa wynosi niecałe 60 osób. Wysoka wartość wskaźnika obciążenia demograficznego wpływa niekorzystnie na lokalny rynek pracy i sprawia, że zbyt duży odsetek mieszkańców utrzymuje się z socjalnych źródeł dochodów.

Również niekorzystnie kształtuje się struktura wykształcenia ludności gminy. Choć na przestrzeni ostatnich 15 lat odnotowano pozytywne zmiany w tym zakresie, to jednak udział osób z wyższym i średnim wykształceniem znacznie odbiega od średniej w regionie. Według danych spisu powszechnego, odsetek osób z wyższym wykształceniem kształtuje się na poziomie tylko 5% (w województwie – 8%), zaś z wykształceniem średnim – 23% (przy 23% średnio w województwie). Najliczniejsza grupa jest reprezentowana przez osoby z wykształceniem podstawowym – 42%. Strukturę wykształcenia przedstawia wykres 5.

Wykres 5. Struktura wykształcenia ludności gminy Milejów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

GOSPODARSTWA DOMOWE ORAZ ŹRÓDŁA ICH UTRZYMANIA

Ogółem w gminie jest 3 255 gospodarstw domowych, z których przeważającą część (70%) stanowią gospodarstwa jednorodzinne. Ponad 45% gospodarstw utrzymuje się ze źródeł zarobkowych (zatrudnienie, praca na własny rachunek, praca w gospodarstwie rolnym). Natomiast pozostała część gospodarstw domowych (55%) utrzymuje się głównie z emerytur, rent i zasiłków społecznych.

Wykres 6. Źródła utrzymania gospodarstw domowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tak duża liczba gospodarstw domowych utrzymujących się z dochodów niezarobkowych, potwierdza wcześniejszą tezę o socjalnym charakterze lokalnej

gospodarki i wskazuje na znaczny poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego w gminie. Potwierdzeniem takiego stanu rzeczy jest stosunkowo duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej. Ocenia się, że około 7% ludności korzysta z różnych form pomocy społecznej, na które przeznaczane jest ponad 12% środków z budżetu gminy (17% średnio w województwie).

Tabela 1. Formy pomocy społecznej

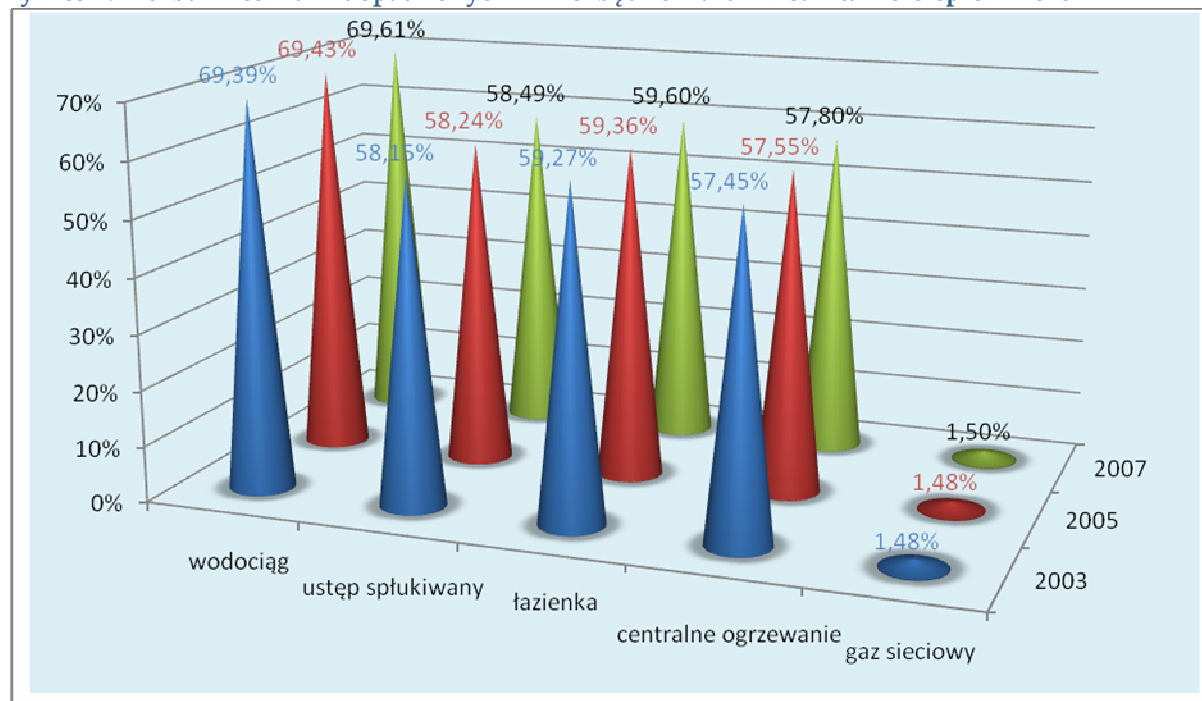
Rodzaj pomocy społecznej	liczba osób/rodzin
zasiłek stały	51 osób
zasiłek celowy na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną	24 rodziny
zasiłek okresowy	45 rodzin
posiłek	361 osób
usługi opiekuńcze	6 osób
zasiłek celowy (żywność, opał, odzież...)	255 rodzin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG

WARUNKI MIESZKANIOWE

Na ogólną liczbę 2 820 mieszkań w gminie Milejów, ok. 60% wyposażona jest w łazienkę i ustęp spłukiwany. 58% mieszkań posiada centralne ogrzewanie, a największym problemem pozostaje w dalszym ciągu ograniczony dostęp do gazu sieciowego (1,5% mieszkań).

Wykres 7. Liczba mieszkań zaopatrzonych w niezbędne warunki sanitarno-ciepłownicze

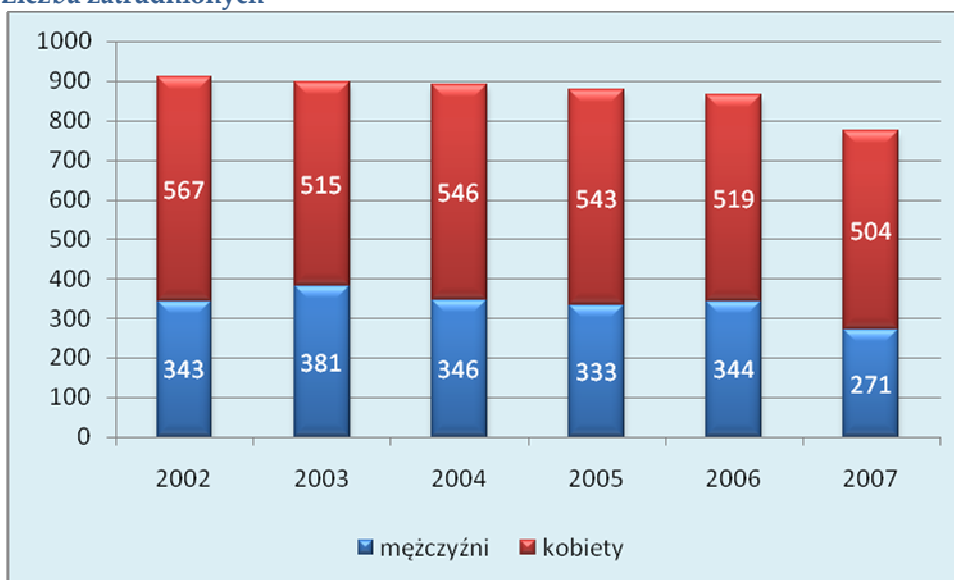

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

LOKALNY RYNEK PRACY

Na koniec 2007 roku liczba zatrudnionych w gminie kształtowała się na poziomie 775 osób. Stosunkowo niewielka liczba zatrudnionych wynika między innymi z faktu, że obecnie obowiązująca statystyka nie obejmuje osób pracujących w indywidualnych gospodarstwach rolnych oraz podmiotach gospodarczych o liczbie zatrudnionych do 9 osób.

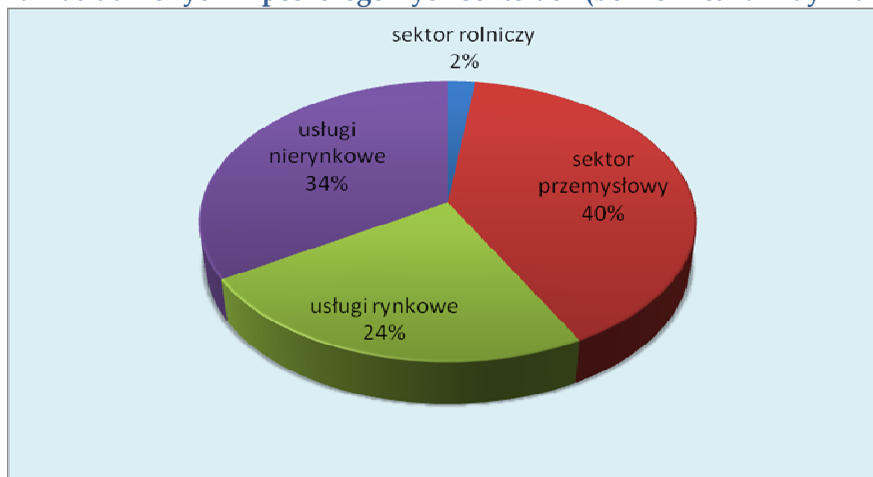
Wykres 8. Liczba zatrudnionych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zbyt niskiej liczbie zatrudnionych towarzyszy również niekorzystna struktura zatrudnienia w podziale na poszczególne sektory gospodarki. Najwięcej miejsc pracy (40%) jest w sektorze przemysłowym i sektorze usług nierynkowych (34%) gdzie pracodawcami są głównie instytucje użyteczności publicznej, finansowane ze środków budżetu państwa (Urząd Gminy wraz z podległymi jednostkami, zakłady opieki zdrowotnej, szkoły, itd.). Zdecydowanie zbyt mało miejsc pracy jest w sektorze usług rynkowych (24%).

Wykres 9. Udział zatrudnionych w poszczególnych sektorach (bez rolnictwa indywidualnego)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Głównym źródłem utrzymania mieszkańców nadal, choć w mniejszym stopniu, pozostaje praca w gospodarstwie rolnym. Poza rolnictwem najważniejsze sektory zatrudnienia to oświata, handel, usługi oraz administracja. Największymi pracodawcami w gminie są jednostki działające w sektorze publicznym.

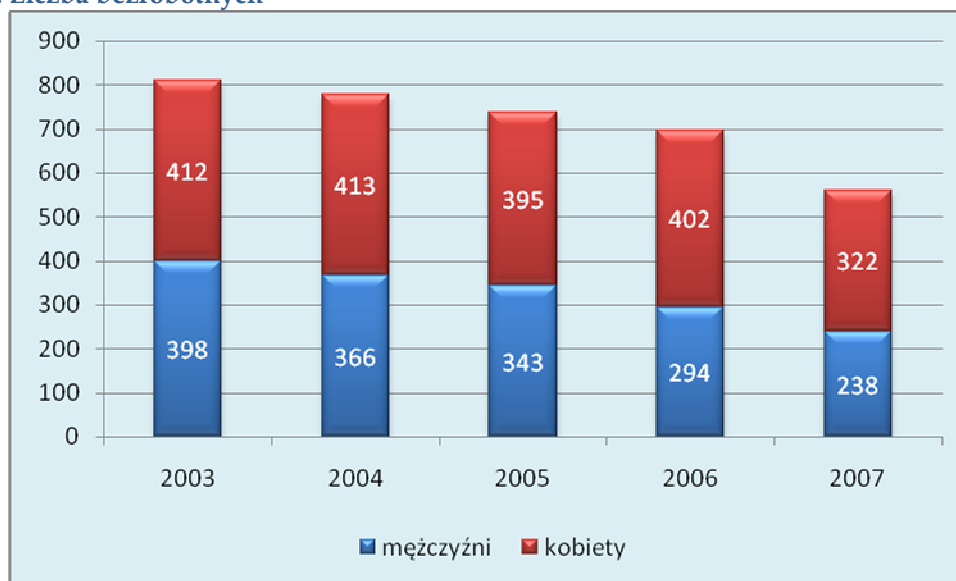
Najwięksi pracodawcy w gminie:

- Fructo – Maj sp. z o.o. – 90 osób zatrudnionych;
- Urząd Gminy – 55 osób zatrudnionych;
- Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska – 50 osób;
- Zespół Szkół nr 1 w Milejowie – 49 osób;
- Zespół Szkół nr 2 w Milejowie – 48 osób;
- Zespół Szkół nr 2 w Jaszczuwie – 31 osób;
- Szkoła Podstawowa w Łańcuchowie – 21 osób;
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Praktyka Lekarzy Rodzinnych s.c. w Milejowie – 13 osób.

POZIOM BEZROBOCIA I JEGO STRUKTURA

Na koniec grudnia 2007 roku w gminie było zarejestrowanych 560 bezrobotnych osób, w tym 322 kobiety. W stosunku do roku 2006 liczba bezrobotnych spadła o 136 osób (czyli o 24%). Spadek liczby bezrobotnych wynika nie tylko z coraz lepszej koniunktury gospodarczej w kraju, ale w dużej mierze związany jest z emigracją zarobkową młodych ludzi za granicę i do większych miast w Polsce. Stopa bezrobocia w gminie wynosi ok. 17%.

Wykres 10. Liczba bezrobotnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tylko 6,6% bezrobotnych ma prawo do zasiłku. Prawie 24,6% osób bezrobotnych to osoby długotrwale bezrobotne, czyli pozostające bez pracy powyżej 24 miesięcy.

Wszystko to wskazuje na strukturalny charakter bezrobocia w gminie Milejów i jego dalsze ograniczanie będzie uwarunkowane nie tylko od poprawy sytuacji gospodarczej w gminie, ale również będzie zależało od przekwalifikowania się wielu osób i znalezienia pracy w innym zawodzie.

2.2.4. GOSPODARKA

Gmina Milejów, podobnie jak wiele innych gmin wiejskich w województwie, cechuje się stosunkowo niekorzystną strukturą gospodarki, z dominującą pozycją mało efektywnego sektora rolnego i słabo rozwiniętą działalnością pozarolniczą.

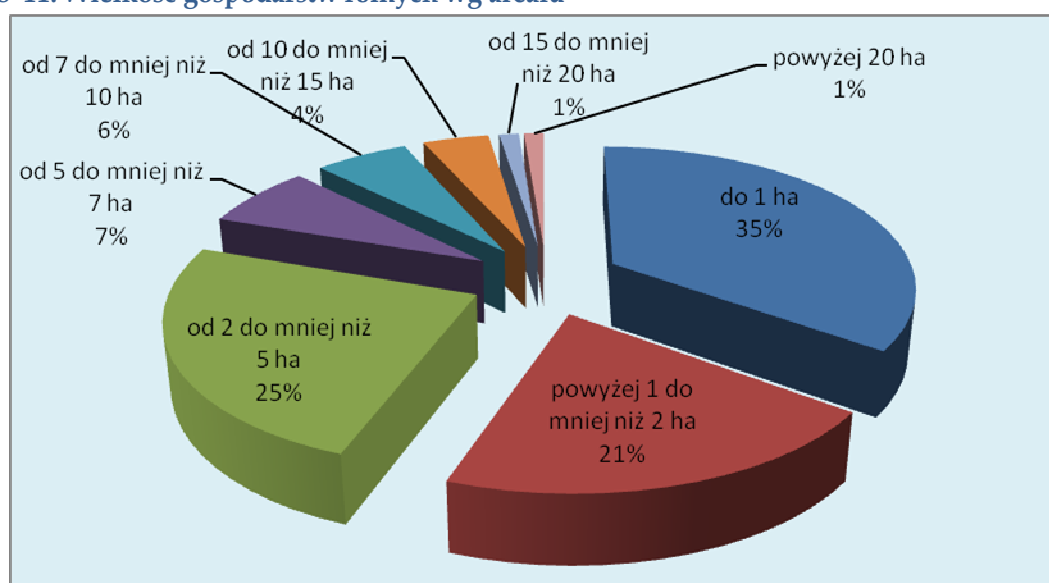
SEKTOR ROLNICZY

Gmina Milejów ma typowo rolniczy charakter. Użytki rolne zajmują 8,5 tys. ha, czyli 72% ogólnej powierzchni gminy. Aż 71% powierzchni użytków rolnych zajmują grunty orne, 25% łąki i pastwiska, natomiast 4% stanowią sady.

Ponad 44% powierzchni gruntów ornych stanowią gleby III klasy bonitacyjnej. Do klasy II zakwalifikowanych jest ok. 15,4 % gruntów. Są to gleby dobre, stanowiące podstawowy trzon produkcji rolnej. Rozwój produkcji rolnej wspierają także korzystne warunki klimatyczne, czego dowód stanowi długość okresu wegetacji roślin – do 210 dni.

W gminie dominuje produkcja roślinna, a głównymi uprawami są zboża i ziemniaki. W 2002 roku 1394 gospodarstwa zajmowały się uprawą ziemniaków, natomiast 1094 uprawą warzyw gruntowych. Wśród zwierząt hodowlanych największe поголівie miała trzoda chlewna oraz bydło.

Wykres 11. Wielkość gospodarstw rolnych wg areалу

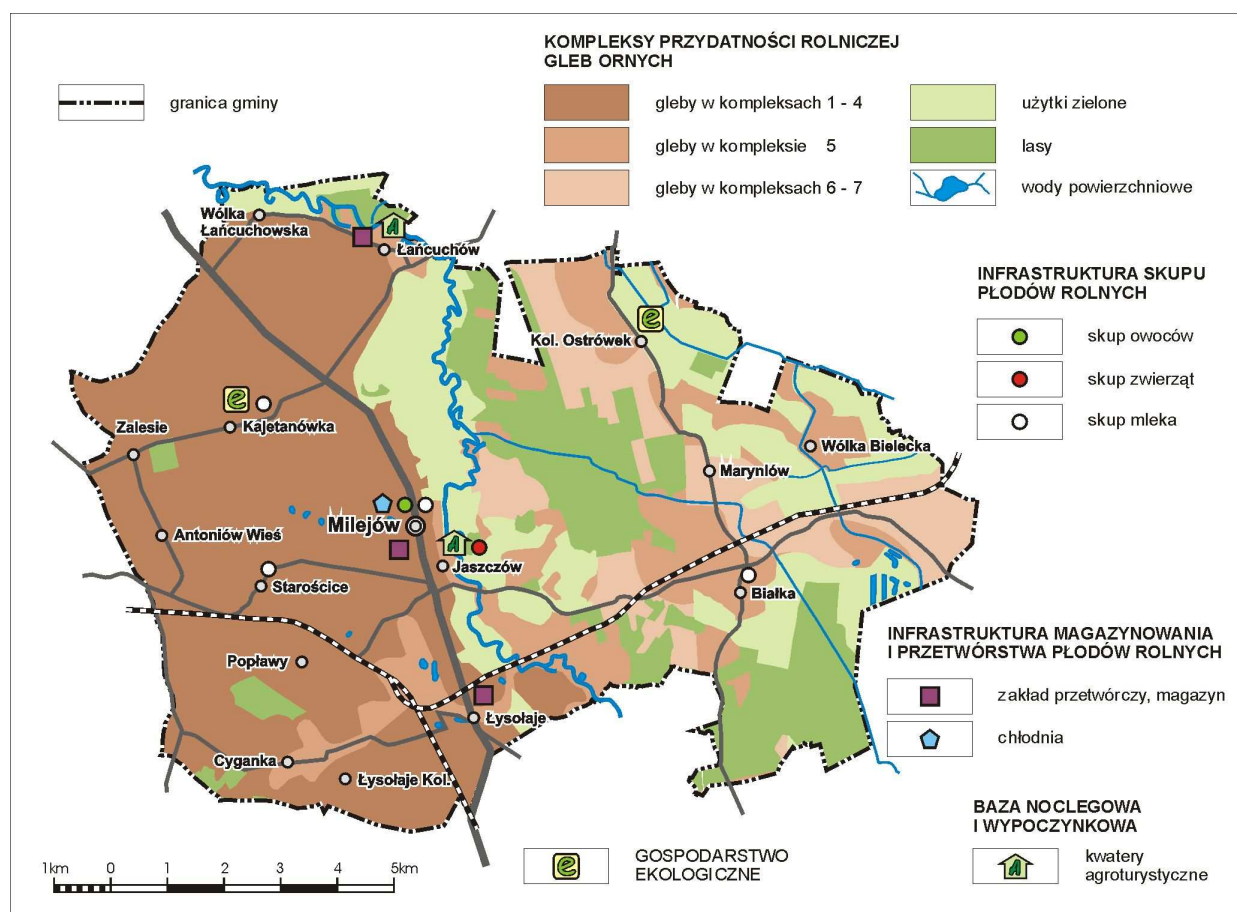

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rolnictwo w gminie jest rozdrobnione i mało efektywne. Łącznie funkcjonuje 2 160 gospodarstw rolnych, z czego 94% to gospodarstwa o wielkości od 1 do 10 ha. Jest tylko 27 gospodarstw o areale wyższym niż 20 ha. Średnia wielkość gospodarstwa rolnego w gminie wynosi 3,6 ha i jest niższa niż w województwie (6,9 ha). Na terenie gminy działa jedna grupa producentów rolnych (Zrzeszenie Producentów Owoców – Warzyw w Milejowie) i 2 grupy z terenu powiatu (Zrzeszenie Producentów Owoców – Warzyw w Łęcznej z siedzibą w Puchaczowie; Zrzeszenie Producentów Owoców – Warzyw w Witaniowie).

Szacuje się, że prawie 27% gospodarstw rolnych w gminie produkuje towar na rynek, pozostałe zaś zajmują się produkcją rolną wyłącznie na własne potrzeby. Wśród gospodarstw rolnych dominują tradycyjne metody produkcji, bez nadmiernego stosowania środków chemicznych do nawożenia i ochrony upraw. Czynnikiem ten może być atutem do rozwoju rolnictwa ekologicznego. Niestety na terenie gminy nie funkcjonuje ani jedno certyfikowane gospodarstwo, zajmujące się ekologiczną produkcją żywności.

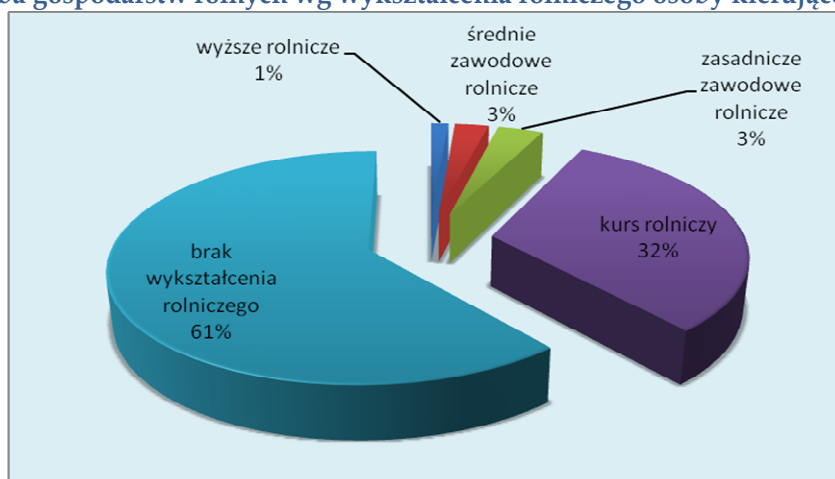
Niewielki jest również odsetek gospodarstw starających się różnicować swoją działalność rolną. Ocenia się, że tylko 62 gospodarstwa rolnego (2,8%) prowadzą działalność pozarolniczą. Główne obszary działalności pozarolniczej to: handel oraz budownictwo. Na terenie gminy są 2 gospodarstwa prowadzące działalność agroturystyczną.

Mapa 4. Uwarunkowania rozwoju gospodarczego gminy

O słabości sektora rolnego świadczy również niekorzystna struktura wykształcenia rolników. Ponad połowa gospodarstw rolnych prowadzona jest przez osoby nieposiadające wykształcenia rolniczego. Tylko w dwudziestu czterech przypadkach gospodarstwa rolne prowadzone są przez osoby z kierunkowym wykształceniem wyższym. Dane wymienione powyżej pochodzą ze spisu rolnego przeprowadzonego w roku 2002 i obecnie uległy poprawie. Niskie wykształcenie rolników prowadzących gospodarstwa rolne jest jednym z powodów niskiej efektywności sektora rolnego i braku jego specjalizacji.

Wykres 12. Liczba gospodarstw rolnych wg wykształcenia rolniczego osoby kierującej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gospodarstwa rolne są stosunkowo słabo wyposażone w sprzęt rolniczy. Gmina źle wypada na tle województwa i kraju, jeżeli chodzi o wyposażenie gospodarstw w ciągniki i kombajny zbożowe, samochodów ciężarowych i kombajnów ziemniaczanych.

Tabela 2: Ilość sprzętu rolniczego przypadająca na 100 gospodarstw rolnych

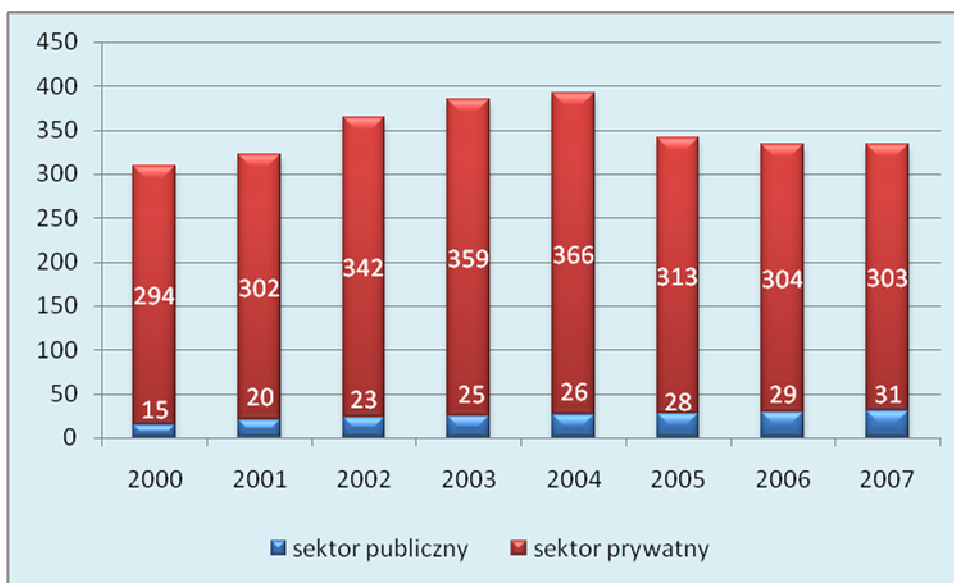
	Ciągniki	Samochody ciężarowe	Kombajny zbożowe	Kombajny ziemniaczane
Polska	46	5	4,2	3
Lubelskie	51	3	4,9	3
gm. Milejów	33,1	5,3	1,6	1,3

Większość instytucji otoczenia rolnictwa skupia się w Łęcznej – mieście powiatowym. Oddział ARiMR obsługuje mieszkańców całego powiatu. W gminie działają: 1 punkt skupu mleka (Milejów), 2 punkty skupu żywca (Jaszców, Zalesie) oraz 2 punkty skupu warzyw i owoców (Kolonia Ostrówek, Wólka Łańcuchowska), 1 chłodnia warzyw i owoców (Milejów).

SEKTOR POZAROLNICZY

Na koniec 2007 roku na terenie gminy funkcjonowały 334 podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON, w tym 238 jednostek to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Tzw. wskaźnik przedsiębiorczości, liczony liczbą zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców, wynosi 35,6 i jest prawie trzykrotnie niższy niż średnia dla kraju (95 podmiotów) i niższy niż średnia dla województwa (68 podmiotów). Wahanie się liczby podmiotów w ostatnich ośmiu latach ilustruje wykres 13.

Wykres 13. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON wg sektorów własnościowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Najliczniej reprezentowaną dziedziną działalności jest sekcja G (handel hurtowy i detaliczny oraz naprawa sprzętu), w której działają 103 podmioty. W sekcji F (budownictwo) działa 25 jednostek, zaś w sekcji I (transport, gospodarka magazynowa i łączność) - 27 podmiotów. Najmniej jednostek działa w sekcji H - 7 jednostek, J (pośrednictwo finansowe) - 9 jednostek. W sekcji przetwórstwo przemysłowe (sekcja D) działa 29 przedsiębiorstw.

Wspierając procesy restrukturyzacyjne w gminie należy przede wszystkim dążyć do wzrostu liczby przedsiębiorstw w najważniejszych dla rozwoju gminy branżach, tj. budownictwie, drobnym przetwórstwie i usługach rynkowych, w tym w sekcji H (hotele i restauracje).

Niestety na terenie gminy nie działa firma z udziałem kapitału zagranicznego. Wynika to z braku zainteresowania inwestorów tym obszarem województwa. Dlatego też w najbliższych latach należy zwrócić szczególną uwagę na promocję gminy oraz jej walorów turystycznych i inwestycyjnych.

W Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego zostały wyznaczone obszary przeznaczone pod rozwój przemysłu i usług. Ponadto gmina planuje utworzenie specjalnej strefy ekonomicznej o powierzchni ok. 25 ha.

ROZWÓJ SEKTORA TURYSTYKI

Rozwój sektora turystyki może być jedną z form wzmacniania lokalnej gospodarki i tworzenia nowych miejsc pracy poza rolnictwem. Liczne walory przyrodnicze i krajobrazowe stanowią dobrą podstawę do rozwoju różnych form turystyki w gminie.

Przez teren gminy przechodzi szlak rowerowy pn. „Daleko od szosy” stanowiący system 5 tras rowerowych powiatu łęczyńskiego. Trasy rowerowe są dobrze oznakowane i zaopatrzone w tablice informacyjne.

Niestety, pomimo bogatych walorów przyrodniczych i krajobrazowych, gmina wciąż postrzegana jest jako obszar mało atrakcyjny i przyjazny dla turystów. Do głównych czynników ograniczających rozwój sektora turystyki w gminie należy zaliczyć:

- brak podstawowej infrastruktury, w tym przede wszystkim bazy gastronomicznej i noclegowej, niezbędnej do stworzenia kompleksowej oferty turystycznej i zapewnienia zadawalającej jakości usług,
- brak atrakcyjnej oferty turystycznej zdolnej przyciągnąć i zatrzymać na dłużej turystów,
- brak aktywności ze strony gminy i mieszkańców w tworzeniu lokalnych produktów turystycznych,
- brak aktywności w zakresie promowania walorów turystycznych gminy.

Szansą dla rozwoju terenów wiejskich jest również działanie w ramach PROW „Odnowa i Rozwój Wsi”, którego zdaniem jest korzystne przeobrażenie tych obszarów na poziomie lokalnym i regionalnym. Odnowa wsi jest koncepcją rozwoju pozarolniczych form aktywności mieszkańców wsi oraz promuje wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich. Jest to proces kształtowania warunków życia, którego twórcą i podmiotem jest społeczność lokalna. W najbliższych latach planowana jest odnowa między innymi takich miejscowości jak: Jaszczów, Łysołaje, Łysołaje –Kolonia.

2.2.5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Wypozażenie gminy w podstawową infrastrukturę techniczną decyduje w dużym stopniu o jakości życia mieszkańców i wpływa na atrakcyjność inwestycyjną gminy. Ogólnie należy stwierdzić, że gmina Milejów boryka się z wieloma problemami, jeżeli chodzi o jakość i stopień wyposażenia w podstawową infrastrukturę techniczną. Poniżej dokonano krótkiej analizy głównych elementów składowych infrastruktury technicznej w gminie.

INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA I KOMUNIKACYJNA

Przez obszar gminy (od miejscowości Łysołaje-Kolonia do miejscowości Starościce) przebiega linia kolejowa Lublin – Chełm. Druga linia kolejowa biegnąca do Jaszczowa do Kopalni Węgla Kamiennego w Bogdanie przeznaczona jest do ruchu towarowego. W miejscowości Jaszczów umiejscowiona jest węzłowa stacja kolejowa dla ruchu pasażerskiego i towarowego.

Sieć dróg w gminie Milejów tworzą:

- droga wojewódzka nr 829 (o relacji Łucka - Łęczna - Biskupice) o długości 10,5 km;
- drogi powiatowe (o nr 2015, 2016, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028) o łącznej długości 52,024 km,
- drogi gminne o długości 115,39 km i 217,39 km tzw. dojazdowe do gruntów rolnych.

Sieć dróg wojewódzkich i powiatowych wystarczająco dobrze łączy gminę z miastem powiatowym oraz wojewódzkim. Znaczną rolę w połączeniach lokalnych odgrywa sieć dróg gminnych.

Parametry techniczne i użytkowe większości dróg powiatowych i gminnych nie odpowiadają wymaganym standardom. Wiele odcinków dróg nie posiada dostatecznej nośności - bardzo ważnego parametru technicznego, przy obecnym stałym wzroście przewozu towarów transportem kołowym. Postępująca degradacja dróg wymaga przeprowadzenia prawie na całej sieci dużego zakresu remontów bieżących, poprawy stanu poboczy i odwodnienia oraz uregulowania stanu prawnego pasów drogowych.

Niestety ograniczone możliwości finansowe gminy nie pozwalają nawet na częściowe odtwarzanie stanu technicznego dróg gminnych. Rocznie gmina wydaje około 900 tys. zł na prace remontowe i modernizacyjne dróg gminnych. Tymczasem potrzeby inwestycyjne w tym zakresie są kilkakrotnie większe. Dlatego też niezmiernie ważną kwestią będzie skuteczne pozyskiwanie środków zewnętrznych, które z pewnością przyspieszą proces modernizacji dróg w gminie.

W gminie dosyć dobrze funkcjonuje sieć komunikacji autobusowej. Gmina ma bezpośrednie połączenia autobusowe z Lublinem (17 połączeń w ciągu doby), miastem powiatowym - Łęczna (31 połączeń w ciągu doby). Usługi w zakresie zbiorowego przewozu osób świadczone są przede wszystkim przez przewoźników prywatnych.

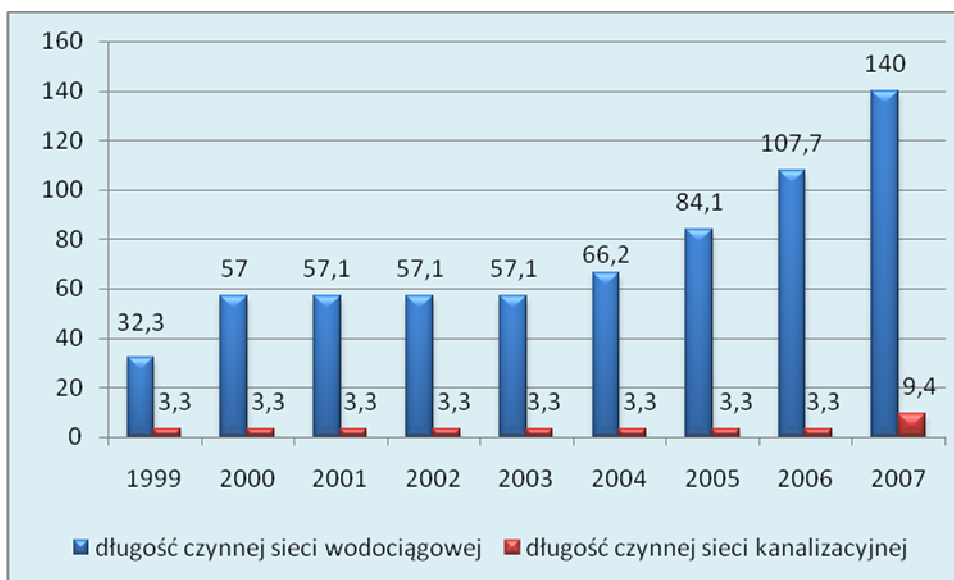
GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

Gmina jest dość dobrze wyposażona w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną. Długość sieci wodociągowej wynosi 140 km, z której korzysta 5941 osób i do której podłączonych jest 1848 budynków mieszkalnych. Zwodociągowanie gminy (odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej) oceniane jest na poziomie około

62,3%, natomiast skanalizowanie na poziomie 18,9%. W latach następnych należy zadbać zarówno o rozwój infrastruktury wodociągowej jak i kanalizacyjnej.

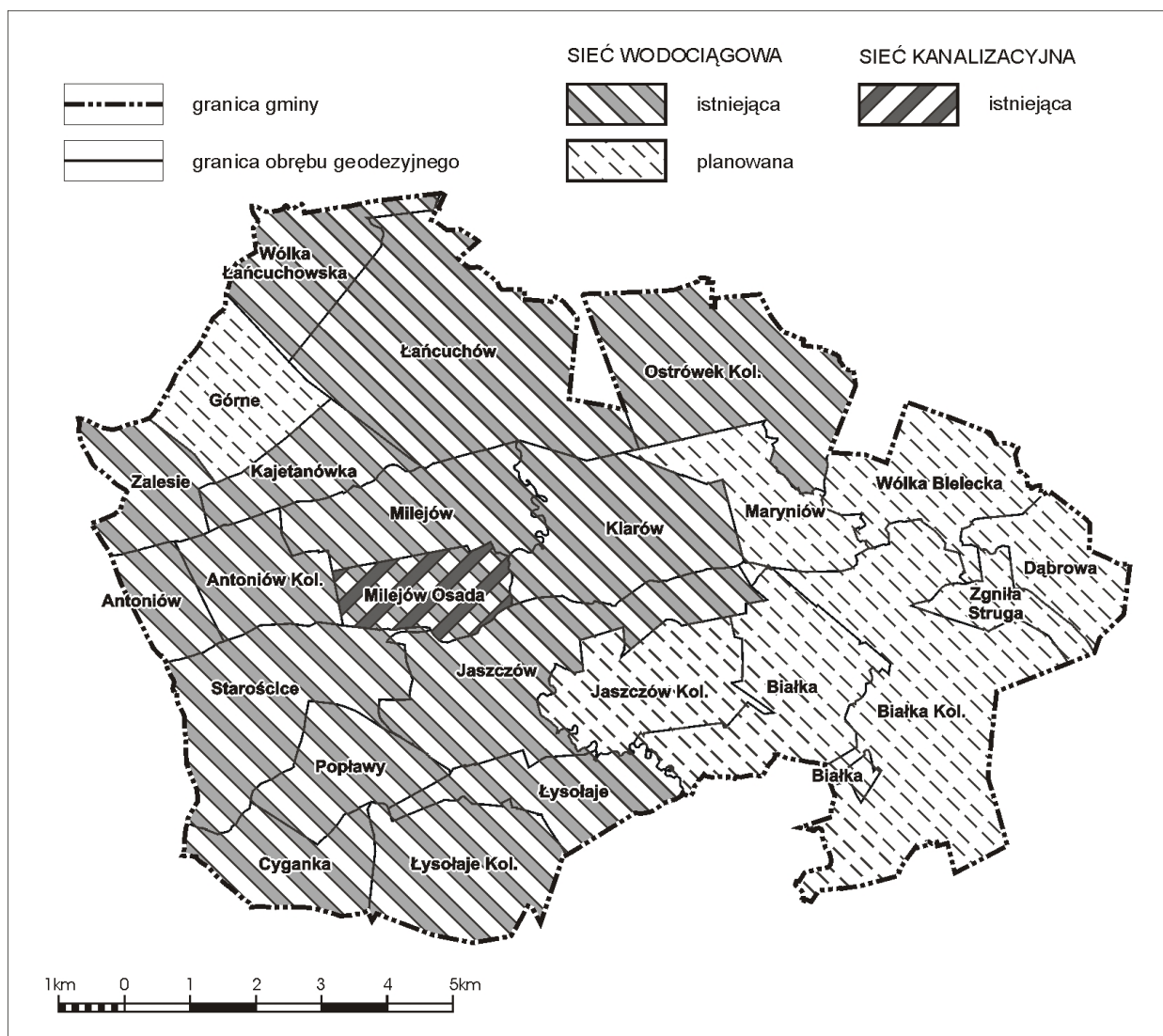
Sieć kanalizacyjna nie rozwija się w gminie w sposób skoordynowany z rozwojem sieci wodociągowej. O ile do 2008 roku powstało ponad 86 km wodociągów, to w tym samym czasie wybudowano jedynie 6,1 km kanalizacji.

Wykres 14. Długość sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w km

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Woda pitna na terenie gminy pochodzi z ujęć wody w Jaszczowie i Wólce Łańcuchowskiej. Zagrody, które nie przyłączyły się do sieci wodociągowej korzystają z własnych studni kopanych oraz głębinowych z hydroforem włączanym automatycznie.

Mapa 5. Stopień wyposażenia gminy w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną

Na obszarze gminy znajduje się biologiczno-mechaniczna oczyszczalnia ścieków o przepustowości 5229,01 m³ na dobę zlokalizowana na terenie Spółki Wodno - Ściekowej w Milejowie.

Większość ścieków z budynków posiadających instalacje wodno-kanalizacyjne odprowadzanych jest do zbiorników bezodpływowych

W ciągu najbliższych lat należy podjąć pilne działania na rzecz doposażenia gminy w infrastrukturę kanalizacyjną. Na terenach zwartej zabudowy należy opracować koncepcję budowy zbiorczej sieci kanalizacyjnej i sfinansowanie tej inwestycji w ramach Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych. Budowa sieci kanalizacyjnej w miejscowościach o rozproszonej zabudowie jest nieopłacalna pod względem ekonomicznym oraz kłopotliwa do realizacji pod względem technicznym. Dlatego też na takich terenach najlepszym rozwiązaniem powinna być instalacja indywidualnych (przydomowych) oczyszczalni ścieków.

GOSPODARKA ODPADAMI KOMUNALNYMI

Wysypisko śmieci, z którego korzysta gmina Milejów znajduje się w Kolonii Folwark w gminie Łęczna.

Zbiórka i wywóz odpadów komunalnych dokonywana jest przez pracowników Urzędu Gminy w Milejowie, według określonego harmonogramu. W roku 2003 zakupiony został do tego celu specjalistyczny samochód. Pozwolił on na bardziej efektywne wykonywanie zadań przez odpowiednie służby.

Urząd Gminy Milejów do roku 2008 podpisał z mieszkańcami umowy na wywóz śmieci z 948 gospodarstw. Zbiórka śmieci w poszczególnych miejscowościach odbywa się w zależności od potrzeb. Rocznie z terenu gminy zbiera się około 700 ton nieposegregowanych odpadów komunalnych.

W latach 2006-2008 zakupiono ponadto 38 szt. pojemników przeznaczonych do segregacji śmieci. Są to pojemniki typu „Dzwon” o pojemności 1,5 m³ (23 szt.) oraz kontenery (15 szt.), do których mieszkańcy oddają szkło, makulaturę i plastik. Niestety tylko 14 miejscowości z terenu gminy posiada wyżej wymienione pojemniki.

Oprócz zrealizowania niezbędnych inwestycji, ważnym elementem efektywnej gospodarki odpadami powinny być działania uświadamiające mieszkańców gminy w zakresie właściwego postępowania z powstającymi w ich gospodarstwach odpadami.

INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA I GAZOWA

Obecnie nie notuje się większych problemów z dostarczaniem energii elektrycznej do budynków i gospodarstw domowych. Praktycznie każdy indywidualny odbiorca może zostać podłączony do sieci energetycznej. W dłuższej perspektywie należy jednak liczyć się z inwestycjami w zakresie infrastruktury niskonapięciowej, której stan techniczny z roku na rok się pogarsza.

Długość linii energetycznych na terenie gminy:

- WN /wysokiego napięcia/ - długość ponad 10 km
- SN / średniego napięcia/ - długość ponad 97 km
- nN / niskiego napięcia / - długość ponad 244 km

Obecnie gaz doprowadzony jest do dwóch miejscowości – Zalesie i Antoniów. Długość sieci gazowej rozdzielczej ogółem wynosi 5,7 km. Dla zaopatrzenia gospodarstw domowych w pozostałych miejscowościach gminy rozprowadzany jest gaz propan-butan w butlach.

INFRASTRUKTURA TELEKOMUNIKACYJNA

Dostępność mieszkańców gminy do infrastruktury telekomunikacyjnej systematycznie poprawia się. Dzieje się tak za sprawą rozwoju telefonii stacjonarnej (TP S.A.), jak i coraz powszechniejszego dostępu mieszkańców do usług telefonii komórkowej. Praktycznie cały obszar gminy objęty jest zasięgiem wszystkich funkcjonujących w Polsce operatorów sieci komórkowej (GSM/GPRS).

Barierą jest jednak dostęp do internetu. Jest on oferowany przez działających w gminie operatorów (TP S.A., Orange, ERA i PLUS, Netia, MS-NET). Urząd gminy, szkoły, biblioteka oraz ośrodki zdrowia mają dostęp do szerokopasmowego internetu oferowanego przez TP S.A., zaś mieszkańcy dodatkowo korzystają z usług operatora sieci bezprzewodowej Orange, ERA i PLUS. Trudno dokładnie oszacować liczbę osób korzystających z internetu, ale biorąc pod uwagę dosyć wysokie opłaty abonamentowe, należy sądzić, że jest to ciągle niewielki odsetek mieszkańców.

Aktualnie gmina Milejów posiada dokumentację techniczną na wybudowanie około 60 km pasywnej infrastruktury sieci teletechnicznych przebiegających wzdłuż zaplanowanych do budowy sieci kanalizacyjnych i wodociągowych.

Dalszy rozwój społeczeństwa informacyjnego na terenie gminy będzie uzależniony od ograniczenia bariery ekonomicznej w dostępie do internetu oraz od efektywnego informatyzowania administracji w gminie, połączonej z procesem uświadamiania i uczenia się mieszkańców jak korzystać z usług i technologii informacyjnych.

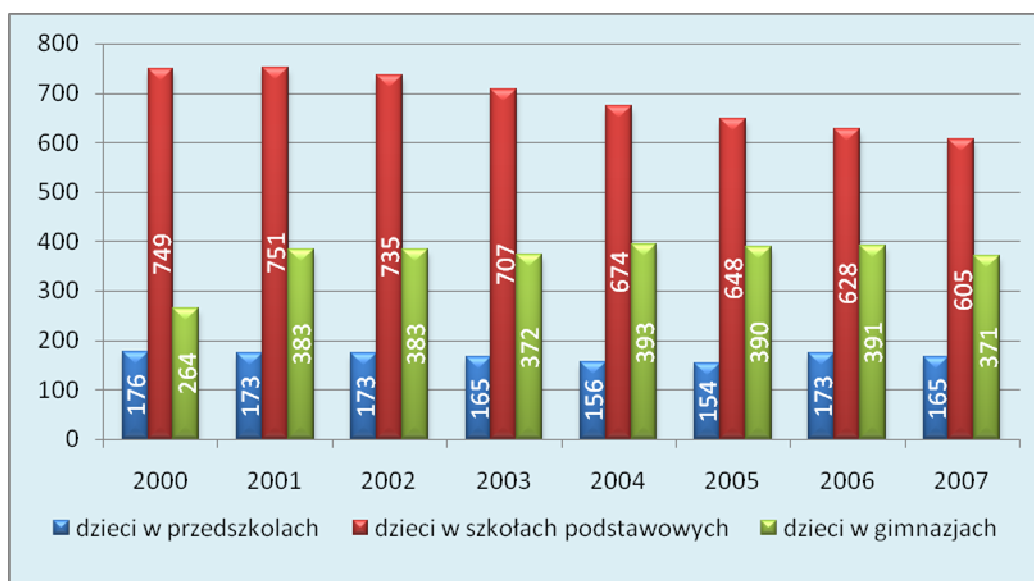
2.2.6. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

INFRASTRUKTURA EDUKACYJNA

Gmina dysponuje stosunkowo dobrze rozwiniętą siecią placówek oświatowo-wychowawczych. Ogółem funkcjonuje sześć szkół podstawowych sześcioklasowych, dwa gimnazja, jedna ponadgimnazjalna szkoła zawodowa, jedno liceum profilowane i jedno liceum ogólnokształcące dla młodzieży oraz jedno liceum ogólnokształcące dla dorosłych. Ponadto funkcjonuje jedno przedszkole i pięć oddziałów przedszkolnych. Łącznie edukacją przedszkolną objętych jest 165 dzieci, co stanowi 44% populacji dzieci, które powinny być objęte tego typu edukacją. Wskaźnik dla województwa wynosi prawie 36%.

Infrastruktura edukacyjna jest dosyć dobrze dostosowana do liczby uczniów. Łącznie do szkół podstawowych uczęszcza 605 dzieci, zaś do szkół gimnazjalnych – 371 uczniów. Średnio na jeden oddział w szkole podstawowej przypada 15 uczniów (przy 18 średnio w województwie), natomiast w gimnazjum na jeden oddział przypada 25 uczniów (podczas gdy wskaźnik ten dla województwa kształtuje się na poziomie 24 uczniów).

Wykres 15. Liczba dzieci w oddziałach przedszkolnych i uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba uczniów w szkołach systematycznie spada i ta tendencja będzie się utrzymywać w ciągu najbliższych lat. Kształtowanie się liczby uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjach na przestrzeni ostatnich lat przedstawiono na wykresie 15.

Wypożyczenie szkół w komputery jest dosyć dobre, dla szkół podstawowych i gimnazjów wskaźnik wyposażenia wynosi 100%. Nasycenie komputerami jest porównywalne ze średnimi wskaźnikami w kraju i województwie. Średnio w szkołach podstawowych na 1 komputer z dostępem do internetu przypada 11 uczniów, a w gimnazjalnych 13 uczniów (dane z 2006 roku). Są to wskaźniki nieco lepsze niż średnia w kraju i województwie, natomiast w dalszym ciągu odbiegające od tych notowanych w innych regionach Unii Europejskiej.

INFRASTRUKTURA SPORTOWA

Działalności sportowo-rekreacyjnej w gminie służy istniejący w Milejowie Stadion sportowy do piłki nożnej o wymiarach 100x69m oraz 3 sale sportowe (w Zespole Szkół nr 1, ZS nr 2 oraz ZS w Jaszczoście).

Na terenie Gminy Milejów funkcjonuje 5 klubów sportowych:

- Ludowy Klub Sportowy TUR Milejów.
- Uczniowski Klub Sportowy „M & J TUR Zapasy”.
- Uczniowski Klub Sportowy BANITA Milejów.
- Milejowski Sportowy Klub TAEKWON-DO.
- Ludowo - Uczniowski Klub Sportowy „Jaszczościanka”.

W najbliższych latach należy zadbać przede wszystkim o doposażenie w sprzęt istniejącej infrastruktury sportowej oraz o pełniejsze wykorzystanie jej przez mieszkańców.

INFRASTRUKTURA KULTURY

W skład gminnej infrastruktury kultury wchodzi przede wszystkim takie placówki jak: Gminny Ośrodek Kultury w Milejowie, Gminna Biblioteka Publiczna oraz strażnice (remizy strażackie).

Sieć bibliotek publicznych Gminy Milejów tworzą Gminna Biblioteka Publiczna w Milejowie, usytuowana w Gminnym Ośrodku Kultury w Milejowie i trzy filie biblioteczne w Białce, Łysołajach i w Łańcuchowie.

Przy Gminnym Ośrodku Kultury działają zespoły śpiewacze i muzyczne (np.: Kapela Ludowa „Stryje”, Zespół Śpiewaczy „Jaszcówianki”). Oprócz codziennej działalności kulturalnej, GOK organizuje szereg imprez cyklicznych, w których licznie uczestniczą mieszkańcy gminy.

Ważną rolę w szerzeniu działalności kulturalno-oświatowej w gminie pełni Gminna Biblioteka Publiczna. Biblioteka dysponuje księgozbiorem ocenianym na ponad 31,8 tys. woluminów. Mieszkańcy dosyć chętnie korzystają z możliwości wypożyczania książek. Ogólnie w placówkach bibliotecznych zarejestrowanych jest około 1336 czytelników, czyli 14% społeczeństwa, przy średniej dla województwa wynoszącej 20%. Mimo to czytelnicy w ciągu roku wypożyczają średnio 22 książki, podczas gdy w województwie średnia wypożyczeń wynosi 19 książek. Bardzo interesującym księgozbiorem będącym bogatym źródłem informacji o regionie są "Zeszyty Milejowskie", gromadzone przez bibliotekę od 1989 roku.

Ważną funkcję kulturalną w życiu mieszkańców gminy pełnią również remizy strażackie, funkcjonujące przy jednostkach Ochotniczej Straży Pożarnej (OSP). W gminie funkcjonuje 5 jednostek straży pożarnej typu S (Milejowie, Łańcuchowie, Starościcach, Białce, Ostrówku Kolonii) i 1 jednostka typu M (Zalesie). Do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego należą 2 jednostki (Łańcuchów, Milejów). Oprócz wypełniania ważnych zadań z zakresu bezpieczeństwa publicznego, strażnice są zwykle najważniejszym centrum życia kulturalnego na wsi. Stanowią też doskonałe narzędzie do mobilizowania (szczególnie młodych ludzi) do aktywności społecznej. Dlatego należy zadbać o właściwe funkcjonowanie OSP i ich doposażenie w niezbędny sprzęt i środki.

INFRASTRUKTURA OCHRONY ZDROWIA I OPIEKI SPOŁECZNEJ

Dostęp mieszkańców gminy do usług medycznych jest dosyć dobry. W gminie działa Rejonowy Szpital w Jaszcowie oraz Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej. Tylko w roku 2007 udzielono w nim aż 35,7 tys. porad lekarskich (ponad

3,8 porady na każdego z mieszkańców). Na terenie gminy działają tylko dwie apteki, przypada na nie 4,6 tys. osób, przy średniej dla województwa wynoszącej 2,7 tys. osób.

W gminie działa Ośrodek Pomocy Społecznej, z usług którego korzysta około 7% ludności gminy. Pomoc udzielana jest głównie w formie świadczeń pieniężnych, pomocy rzeczowej, w tym dożywiania dzieci, usług opiekuńczych oraz poradnictwa specjalistycznego. Głównymi powodami przyznania pomocy społecznej są: ubóstwo (263 rodziny), bezrobocie (197 rodzin) oraz długotrwała i ciężka choroba (107 rodzin),

Tabela 3. Powody przyznania pomocy

Powód trudnej sytuacji życiowej	liczba osób
Ubóstwo	842
Bezdomność	2
Potrzeba ochrony macierzyństwa	16
Bezrobocie	687
Nieppełnosprawności	207
Długotrwała lub ciężka choroba	287
Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenie gospodarstwa domowego	373
Alkoholizm	165
Trudność w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	10
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	53
Razem	2642

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG

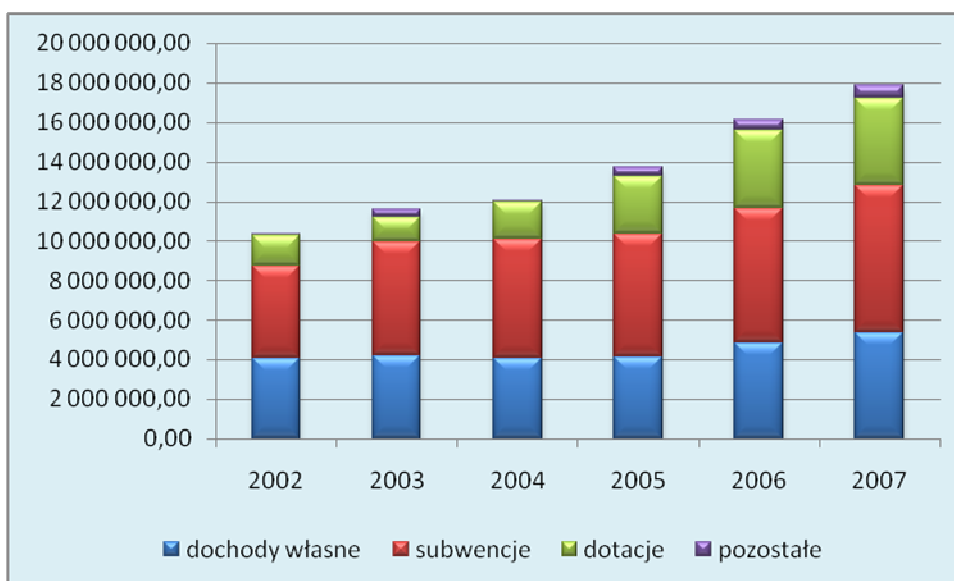
2.2.7. JAKOŚĆ RZĄDZENIA W GMINIE

Zdolność gminy do skutecznego rządzenia i przewyższania problemów rozwojowych stanowi obecnie jedno z głównych wyzwań samorządów lokalnych w Polsce. W niniejszej analizie skoncentrowano się na krótkim omówieniu trzech najważniejszych czynników decydujących o jakości rządzenia w gminie, tj.: zdolności inwestycyjnej gminy, zaangażowania kapitału społecznego w proces rządzenia gminą oraz stosowanych praktyk planowania strategicznego i promowania gminy na forum krajowym i międzynarodowym.

ANALIZA ZDOLNOŚCI INWESTYCYJNEJ GMINY

Zdolność gminy do inwestowania uzależniona jest głównie od wielkości dochodów oraz struktury wydatków w budżecie gminy. W ciągu ostatnich lat można zaobserwować stały wzrost dochodów gminy. Wielkość tych dochodów w roku 2007 wyniosła prawie 18 mln zł i wzrosła w porównaniu z rokiem 2002 o ponad 40%. Głównymi składnikami dochodów budżetu gminy są wpływy z subwencji (41,6%) i dochody własne (29,9%). Dotacje celowe z budżetu państwa stanowią 24%.

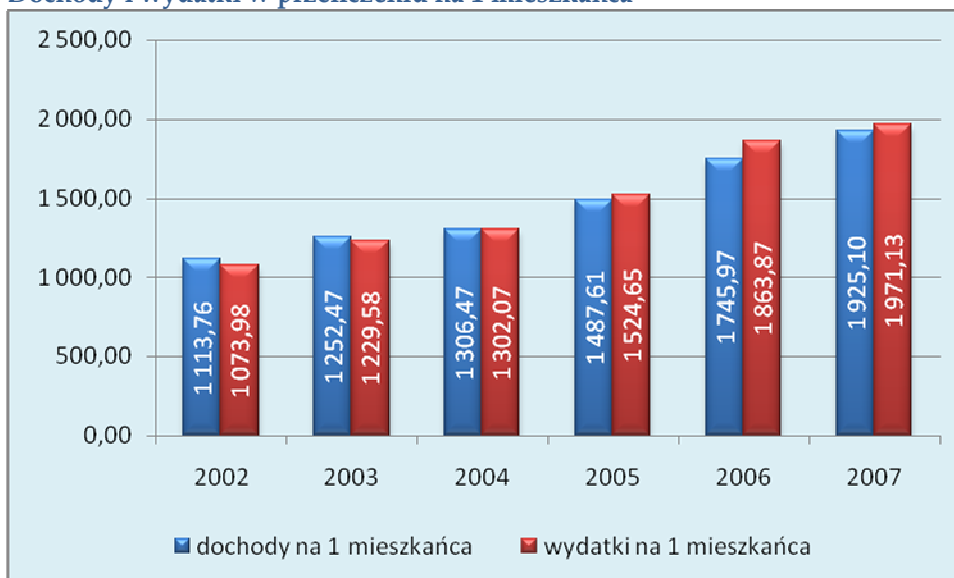
Wykres 16. Dochody gminy Milejów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Pomimo obserwowanego stałego wzrostu dochodów w budżecie gminy, ich wielkość w przeliczeniu na jednego mieszkańca pozostaje nadal niska i kształtuje się na poziomie 1 925,10 zł, co stanowi około 85% średniej dla województwa.

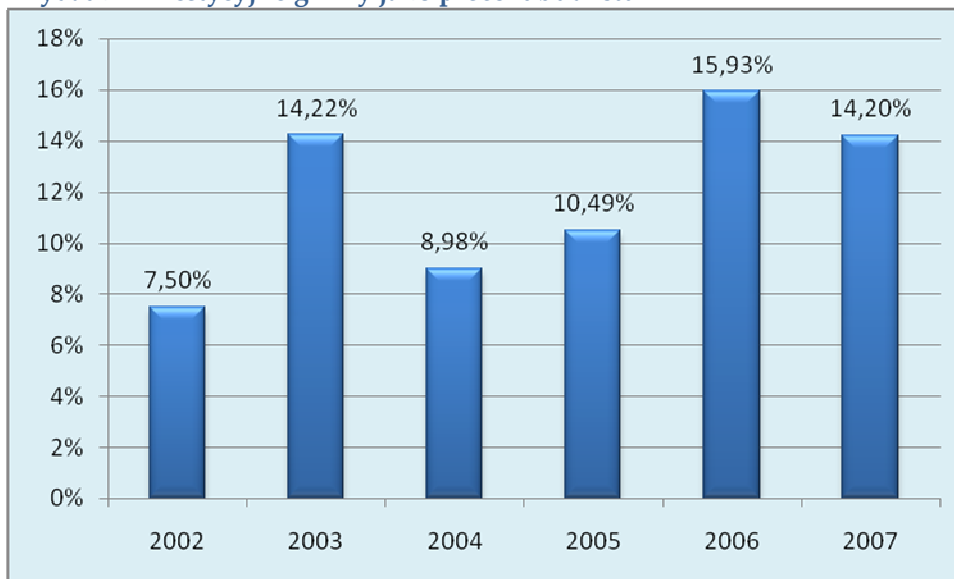
Wykres 17. Dochody i wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Stosunkowo niekorzystnie kształtuje się struktura wydatków w budżecie gminy. Szacuje się, że prawie 58% wydatków budżetu gminy stanowią wydatki bieżące jednostek budżetowych (z czego ponad 60% przeznaczają się na wynagrodzenia pracownicze, a 29% na zakup materiałów i usług). W roku 2007 gmina przeznaczyła na wydatki inwestycyjne około 14% budżetu, czyli około 2 599,6 tys. złotych (277,6 zł na mieszkańca).

Wykres 18. Wydatki inwestycyjne gminy jako procent budżetu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wysoka jak na gminę zdolność inwestycyjna wynika z doświadczenia w poszukiwaniu zewnętrznych źródeł dofinansowania. W latach 2000-2006 na działania inwestycyjne udało się gminie pozyskać środki w wysokości około 3,2 mln zł. Głównymi źródłami dofinansowania zadań inwestycyjnych był: SPO „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich” (1,6 mln zł) SAPARD (0,3 mln zł), Terenowy Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych (473 tys. zł).

JAKOŚĆ KAPITAŁU SPOŁECZNEGO GMINIE

Jakość kapitału społecznego i jego zaangażowanie w proces zarządzania wspólnotą gminną jest obecnie jednym z głównych przejawów dobrego rządzenia na poziomie lokalnym. Zwykle kapitał społeczny oceniany jest w takich kategoriach jak: aktywność obywatelska (mierzona między innymi udziałem w wyborach i organizacjach społecznych), zaradność mieszkańców (połączona z chęcią współpracy i pomagania innym, np. w ramach pomocy dobrosąsiedzkiej), poziom wzajemnego zaufania i bezpieczeństwa mieszkańców (również socjalnego), religijność oraz niski poziom występowania patologii społecznych.

Trudno jest jednoznacznie ocenić jakość kapitału społecznego w gminie. Wydaje się, że jest on jednak stosunkowo wysoki. Za takim stwierdzeniem przemawiają następujące argumenty:

- Stosunkowo duży odsetek radnych z wyższym wykształceniem (5 radnych z 15 - 33% ogółu - posiada wykształcenie wyższe),
- Stosunkowo mała ilość aktywnie działających organizacji pozarządowych na terenie gminy (17 organizacji zarejestrowanych w KRS, co daje nieco ponad 1,8 organizacji na 1 000 mieszkańców, przy równie niskiej średniej dla województwa wynoszącej 2,2),

- Stosunkowo wysokie zaangażowanie mieszkańców gminy w życie społeczno-kulturalne (np. wysoki stopień korzystania z księgozbiorów bibliotecznych, itd.)
- Ogólna niechęć mieszkańców do angażowania się w sprawy nowatorskie (mała ilość gospodarstw certyfikowanych i produkujących ekologiczną żywność).

PRAKTYKA PLANOWANIA STRATEGICZNEGO I PROMOWANIA GMINY

O jakości rządzenia w gminie decyduje w dużym stopniu praktyka planowania strategicznego i jakość przygotowywanych dokumentów. Gmina Milejów posiada większość wymaganych prawem dokumentów strategicznych. Ogólna polityka rozwoju gminy prowadzona jest w oparciu o opracowany w 2004 roku *Plan Rozwoju Lokalnego na lata 2004-2013*. Sprawy związane z ochroną środowiska zostały szczegółowo uregulowane w *Programie Ochrony Środowiska na lata 2005-2016*, zaś problematyka społeczna ujęta jest w *Strategii integracji i rozwiązywania problemów społecznych gminy Milejów na lata 2008-2013*.

W przyszłości należy w większym stopniu zadbać o aktualność obowiązujących dokumentów i ich system monitorowania. Działalność promocyjna gminy prowadzona jest na niewielką skalę. Gmina nie posiada obcojęzycznych materiałów promocyjnych, ani nie prowadzi strony internetowej w wersji obcojęzycznej. Nie prowadzi również współpracy międzynarodowej, która jak wiadomo może być ważnym instrumentem promowania się i przyciągania turystów z zewnątrz. W przyszłych działaniach należy zatem dążyć do zwiększenia aktywności gminy w zakresie promocji i współpracy międzynarodowej.

2.3. ANALIZA SWOT

Mocne Strony	Słabe Strony
• Korzystna lokalizacja gminy (blisko Łęcznej i Lublina) • Sprawna gospodarka odpadami • Mało zdegradowane gleby • Duża powierzchnia obszarów chronionych - Nadwieprzański Park Krajobrazowy • Istniejąca oczyszczalnia ścieków • Dobra dostępność komunikacyjna • Bliskość rynku zbytu dla produktów rolno-spożywczych • Zwiększający się dostęp do telefonii i internetu • Dobre warunki do rozwoju rolnictwa w tym rolnictwa ekologicznego oraz produkcji warzyw i owoców	• Dość niski stopień lesistości gminy (ok.18%) • Niska jakość kapitału ludzkiego (apatia i niechęć do rozwiązywania własnych problemów, zbyt duża zależność od pomocy społecznej) • Wysoki poziom bezrobocia • Niewielki stopień wyposażenia gminy w sieć kanalizacyjną i wodociągową, • Duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych • Niska wydajność produkcji roślinnej i zwierzęcej • Niski stopień zmechanizowania gospodarstw rolnych • Niskie kwalifikacje zawodowe rolników

• Konsolidujący się sektor producentów rolnych (szczególnie w branży produkcji owoców i warzyw) • Duże zasoby biomasy do produkcji energii odnawialnej • Dobrze rozwinięta infrastruktura ochrony zdrowia • Dobrze rozwinięta infrastruktura edukacyjna i kulturowa • Bogate dziedzictwo kulturowe gminy (zespoły artystyczne, stroje, potrawy lokalne, itd.) • Funkcjonowanie Towarzystwa Przyjaciół Milejowa oraz innych aktywnie działających organizacji pozarządowych • Dostępność terenów do rozwoju turystyki i rekreacji • Niski stopień degradacji i zanieczyszczenia środowiska (w tym lasów), • Spore zasoby kapitału społecznego w gminie. • Stosunkowo wysoki udział dochodów własnych gminy w dochodach ogółem.	• Niski standard nawierzchni dróg gminnych i powiatowych • Niski stopień wyposażenia w sieć gazową • Niski poziom rozwoju turystyki w gminie (brak bazy noclegowo-gastronomicznej oraz atrakcyjnej oferty dla turystów) • Ogólnie niska atrakcyjność turystyczna gminy połączona ze słabą działalnością promocyjną gminy • Niski poziom wykształcenia mieszkańców gminy • Niskie dochody mieszkańców gminy.
Szanse	Zagrożenia
• Korzystanie z pozytywnych impulsów rozwojowych generowanych przez miasto Łęczna i Lublin • Wykorzystanie szans rozwoju gminy i jej społeczności wynikających z programów wspólnotowych • Włączenie się gminy w szeroki nurt rozwoju turystyki w Polsce (promocja budowa infrastruktury, rozwój różnych produktów turystycznych, itd.) • Modernizacja i postępująca specjalizacja rolnictwa (w tym rolnictwo ekologiczne i specjalistyczne) • Rozwój energii ze źródeł odnawialnych (głównie w oparciu o bogate zasoby biomasy) • Wzrastające zainteresowanie mieszkańców rozwojem turystyki w gminie (rozwój produktu turystycznego Słowiański Gród w Wólce Bieleckiej) • Członkostwo w Lokalnej Grupie Działania <i>Fundacja Nasza Nadzieja</i>	• Bierność i niechęć mieszkańców do zmiany swojej sytuacji życiowej (zwiększająca się zależność od tzw. transferów socjalnych), • Wyludnianie się wsi oraz postępująca degradacja społeczna, • Postępująca marginalizacja gminy (w tym trudności w dostępie do środków rozwojowych z UE), • Obniżanie się konkurencyjności gminy (spowodowane niskim stanem infrastruktury, niskim poziomem rozwoju przedsiębiorczości, itd.). • Niekorzystne skutki procesów restrukturyzacji Zakładu Przetwórstwa Owoców i Warzyw (wpływające negatywnie na lokalny rynek pracy, dochody gminy, a także zaspokajanie potrzeb zbiorowych.

3. WIZJA STRATEGICZNEGO ROZWOJU GMINY

Przy określaniu wizji rozwoju gminy wzięto pod uwagę następujące czynniki:

- uwarunkowania zewnętrzne, czyli otoczenie zewnętrzne rozwoju gminy zdefiniowane w analizie SWOT jako potencjalne szanse i zagrożenia,
- uwarunkowania wewnętrzne, określone w analizie SWOT jako mocne i słabe strony gminy,
- obowiązujące dokumenty strategiczne, zarówno te na poziomie gminy, jak i wyższym – na poziomie powiatu, województwa i kraju,
- kompetencje samorządu gminnego, które stanowią punkt wyjścia do określenia działań i kluczowych projektów dla rozwoju gminy,
- instrumenty i programy finansowe, dostępne dla gminy w ramach obecnej perspektywy finansowej Unii Europejskiej,
- konsultacje społeczne, przeprowadzone m.in. w formie badań ankietowych (wyniki zostały omówione w Załączniku 1).

Z przeprowadzonej analizy SWOT wynika, że gmina Milejów boryka się z wieloma poważnymi problemami rozwojowymi. Ogólnie można stwierdzić, że problemy te są typowe dla wielu gmin w Polsce i dotyczą głównie niedorozwoju podstawowej infrastruktury technicznej oraz niskiej jakości kapitału ludzkiego. Czynniki te mają decydujący wpływ na słabo funkcjonującą gospodarkę lokalną, zdominowaną w dużym stopniu przez rozdrobnione i niedochodowe rolnictwo oraz słabo rozwiniętą przedsiębiorczość pozarolniczą. Z kolei słabo funkcjonująca gospodarka nie jest w stanie zapewnić mieszkańcom wystarczającej ilości miejsc pracy, przez co sytuacja materialna i jakość życia wielu gospodarstw domowych uzależniona jest w zbyt dużym stopniu od dochodów socjalnych.

Z drugiej strony gmina dysponuje znaczącymi atutami, które jeśli zostaną we właściwy sposób wykorzystane, mogą doprowadzić do uruchomienia pozytywnych mechanizmów rozwoju gminy. Atuty te to przede wszystkim czysta i różnorodna przyroda, dobre warunki do produkcji rolnej i przetwórstwa rolno-spożywczego, dostępność terenów pod działalność gospodarczą i budownictwo mieszkaniowe oraz znaczne zasoby dobrze wykształconych ludzi do pracy.

PRZYJĘTA LOGIKA STRATEGICZNYCH DZIAŁAŃ

Kluczem do zmiany sytuacji w gminie jest skoncentrowanie działań i wysiłków na podnoszeniu efektywności lokalnej gospodarki. Gmina posiada wewnętrzne potencjały (mocne strony), które należy lepiej wykorzystać w najbliższych latach. Najważniejsze z nich to:

- dobra jakość gleb i związany z tym potencjał do rozwoju nowoczesnego rolnictwa;
- położenie na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych oraz w niedużej odległości od granicy, co może sprzyjać lokowaniu inwestycji;
- chęć do prowadzenia działalności gospodarczej przez mieszkańców;

- atrakcyjność przyrodnicza i kulturowa gminy, która stanowi podstawę do rozwijania branż turystycznej i rekreacyjnej;

Na obszarze gminy Milejów należy w najbliższym czasie podjąć wiele działań umożliwiających efektywne wykorzystanie wyżej wymienionych potencjałów rozwojowych. Wiąże się to z przewyższaniem słabych stron, których istnienie uniemożliwia przyspieszenie procesów rozwojowych.

Zatem proponowane obszary strategiczne i kierunki działań powinny się skupiać przede wszystkim na ograniczaniu barier hamujących wykorzystanie mocnych stron gminy, a także wykorzystaniu tzw. „renty zapóźnienia” w niektórych sferach gospodarki (np. małe gospodarstwa, będące zasadniczo słabą stroną gospodarki, mogą stać się motorem rozwoju dochodowego rolnictwa ekologicznego, niski stopień uprzemysłowienia wpłynął na zachowanie znaczących walorów środowiska naturalnego).

Należy oczekiwać, iż pozytywne zmiany, jakie zajdą w wyniku realizacji szeregu działań nakierowanych na rozwój gospodarki i zasobów ludzkich, przyczynią się w dłuższej perspektywie czasu do poprawy jakości życia mieszkańców, co jest misją czy też celem nadrzędnym niniejszej strategii.

POŻĄDANY STAN ROZWOJU GMINY

Strategia wskazuje główne obszary, których wsparcie jest konieczne dla wywołania pozytywnych zmian w sferze gospodarczej i społecznej. Obszary te wynikają z uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych gminy, a układ proponowanych do realizacji kierunków działań respektuje zasadę zrównoważonego rozwoju.

Zakłada się, że w wyniku realizacji założeń strategii, gmina Milejów w 2015 roku będzie gminą:

- lepiej wykorzystującą swój potencjał rolniczy, z bardziej dochodowym rolnictwem i większą dywersyfikacją działalności rolnej w kierunku produkcji energii odnawialnej i rozwoju turystyki;
- z większą ilością miejsc pracy, atrakcyjną dla mieszkańców mogących realizować swoje aspiracje;
- przyciągającą turystów zainteresowanych różnymi formami aktywnego wypoczynku;
- gdzie otwarci i dobrze wykształceni mieszkańcy współpracują ze sobą i współuczestniczą w rządzeniu;
- sprawnie zarządzaną i efektywnie wykorzystującą dostępne środki na rozwój.

3. MISJA ORAZ CELE STRATEGII

W strategii wyróżnia się następującą hierarchię celów:

- *misja strategii* stanowi cel nadrzędny, do którego dąży gmina planując działania rozwojowe;
- *cele strategiczne*, wskazujące najważniejsze obszary, w których konieczne jest wsparcie w celu przyspieszenia rozwoju gminy;
- *cele operacyjne*, które uszczegółowiają cele strategiczne i zawierają propozycje kierunków działań, koniecznych dla osiągnięcia poszczególnych celów operacyjnych.

Konsekwentne dążenie do osiągania celów operacyjnych i strategicznych będzie przybliżało gminę do wyznaczonej misji.

MISJA STRATEGII

Misja rozwoju gminy wskazuje na cel nadrzędny, do jakiego należy dążyć realizując poszczególne elementy strategii. Zwykle misja formułowana jest w sposób ogólny i adresowana jest do całej społeczności zamieszkującej daną gminę.

Misją gminy Milejów jest stworzenie mieszkańcom jak najlepszych warunków do życia i rozwoju. Będzie to możliwe do osiągnięcia poprzez wszechstronny rozwój gospodarki i lepszą integrację społeczności lokalnej

CELE STRATEGICZNE

Misja będzie możliwa do spełnienia dzięki realizacji następujących celów strategicznych (CS):

- CS 1: Wyższa efektywność lokalnej gospodarki**
CS 2: Integracja społeczna oraz poprawa jakości kapitału ludzkiego w gminie.

Jak już wcześniej wskazano, niezbędnym warunkiem poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie jest lepiej funkcjonująca gospodarka lokalna. Od jej rozwoju – zarówno w sferze rolnej, jak i pozarolnej – zależą w dużym stopniu źródła dochodów mieszkańców. Obecnie efektywność lokalnej gospodarki jest bardzo ograniczona, czego przejawem są niskie dochody mieszkańców oraz duży poziom bezrobocia, również tego ukrytego w rozdrobnionych i mało dochodowych gospodarstwach rolnych. Brak możliwości zatrudnienia powoduje, że duży odsetek osób utrzymuje się

ze źródeł niezarobkowych oraz jest zmuszonych korzystać z różnych form pomocy społecznej. Niskie lub brak stałych źródeł utrzymania wpływa negatywnie na ogólne warunki życia mieszkańców, a także często prowadzi do licznych zjawisk patologii i wykluczenia społecznego.

Niestety nie da się zbudować podstaw dobrze funkcjonującej gospodarki bez poprawy jakości kapitału ludzkiego i większej integracji społecznej w gminie. Z analizy SWOT wynika, że jakość kapitału ludzkiego jest dosyć niska i jest jednym z głównych czynników ograniczających rozwój gminy. Ogólnie niskie wykształcenie mieszkańców, a także brak wiedzy i kluczowych kwalifikacji, powoduje, że duży odsetek mieszkańców ma niewielkie szanse na znalezienie zatrudnienia lub założenia własnej działalności gospodarczej. Prowadzi to do ogólnej apatii i niewiary we własne możliwości. Przejawem tego jest ciągle zbyt niska aktywność obywatelska i niechęć mieszkańców do samoorganizowania się i działania na rzecz społeczności lokalnej.

Wyżej wymienione słabości i bariery będą mogły być w znacznym stopniu ograniczone poprzez działania operacyjne zaproponowane w ramach przyjętych celów strategicznych. W strategii przewidziano realizację następujących celów operacyjnych (CO), w ramach poszczególnych celów strategicznych:

CS 1: Wyższa efektywność lokalnej gospodarki

- CO 1.1: Rozwój infrastruktury poprawiającej atrakcyjność inwestycyjną i turystyczną gminy;
- CO 1.2: Rozwój zrównoważonego rolnictwa, w tym rolnictwa ekologicznego oraz przetwórstwa rolno- spożywczego;
- CO 1.3: Rozwój lokalnej przedsiębiorczości i turystyki;

CS 2: Integracja społeczna oraz poprawa jakości kapitału ludzkiego w gminie

- CO 2.1: Poprawa poziomu i jakości wykształcenia mieszkańców;
- CO 2.2: Rozwój kultury i kapitału społecznego w gminie.

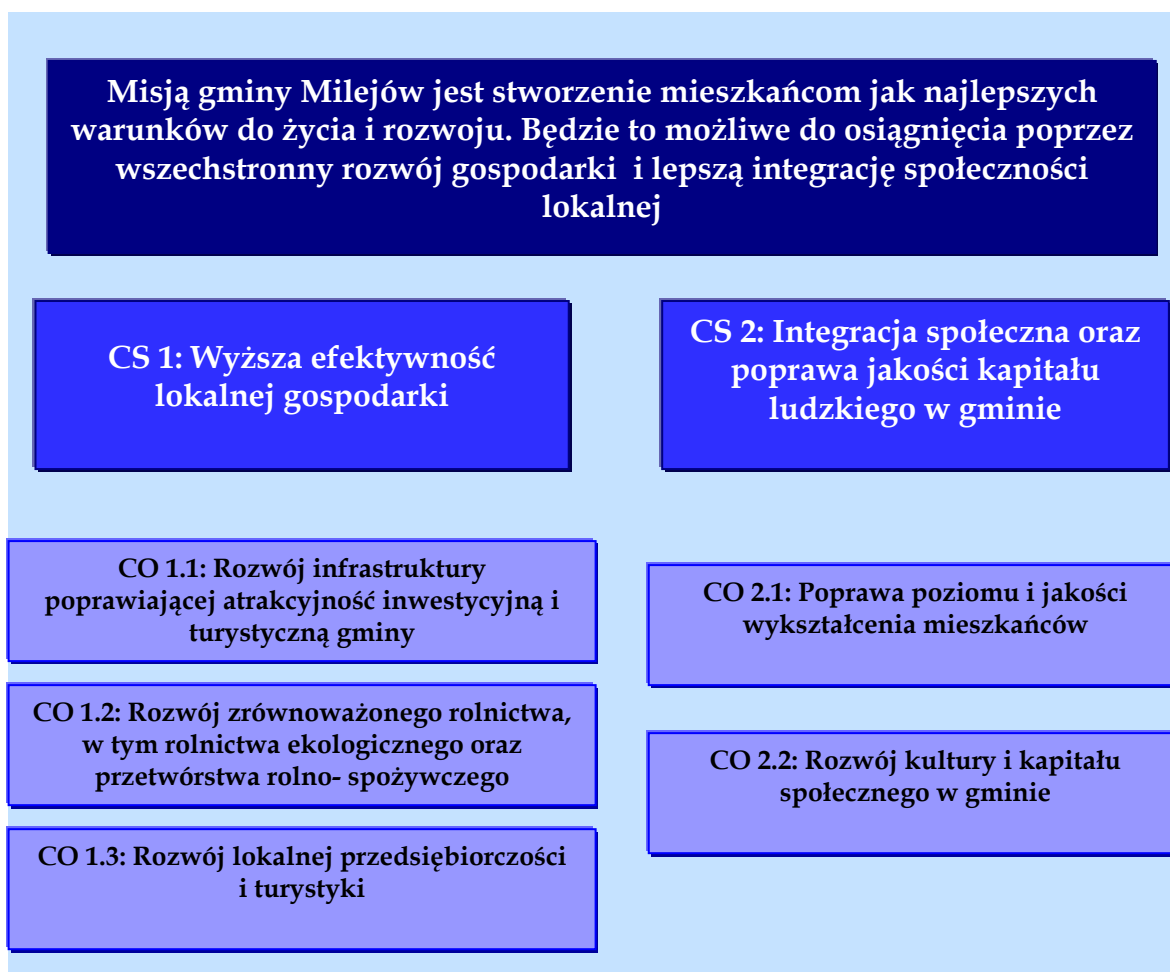
Cele operacyjne nie mają układu hierarchicznego i będą realizowane równocześnie, w zależności od dostępnych źródeł finansowania oraz zaangażowania się poszczególnych instytucji i podmiotów we wdrażanie strategii.

CELE OPERACYJNE ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ

W ramach każdego z obszarów (celów) strategicznych zaproponowano zestaw wynikających z nich celów operacyjnych. Wskazane kierunki działań stanowią podstawę do opracowania i realizacji konkretnych projektów. Odpowiedzialność za realizację części z tych zadań będzie spoczywała na Urzędzie Gminy (zadania własne samorządu, które zostaną ujęte w wieloletnim planie inwestycyjnym). Część kierunków zadań stanowi swoisty „drogowskaz” dla innych podmiotów funkcjonujących na obszarze gminy. W tym przypadku rolą Urzędu Gminy będzie

udzielanie głównie wsparcia informacyjnego i instytucjonalnego w celu realizowania ważnych dla gminy zadań.

Cele operacyjne nie mają układu hierarchicznego i będą realizowane równocześnie, w zależności od dostępnych źródeł finansowania oraz zaangażowania się poszczególnych instytucji i podmiotów we wdrażanie strategii. Realizacja działań w ramach poprawy sfery gospodarczej wymaga bowiem jednoczesnego przygotowania ludności w sferze edukacyjnej, kulturalnej i społecznej.

Przyjęty układ celów jest w pełni zgodny z celami innych obowiązujących w gminie Milejów dokumentów planistycznych.

CEL STRATEGICZNY 1: WYŻSZA EFEKTYWNOŚĆ LOKALNEJ GOSPODARKI

1.1. Rozwój infrastruktury poprawiającej atrakcyjność inwestycyjną i turystyczną gminy

Podstawą do poprawy konkurencyjności i efektywności lokalnej gospodarki jest dobry stan infrastruktury technicznej. Z przeprowadzonych analiz wynika, że poziom wyposażenia gminy w podstawową infrastrukturę techniczną jest niski. Szczególnie dotyczy to infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, gazowej oraz drogowej. Brak lub niska jakość tej infrastruktury wpływa negatywnie nie tylko na jakość życia mieszkańców, ale również skutecznie ogranicza funkcjonowanie lokalnej gospodarki oraz obniża atrakcyjność inwestycyjną i turystyczną gminy. Niska atrakcyjność praktycznie uniemożliwia przyciągnięcie inwestycji zewnętrznych, a jest to jeden z warunków modernizacji struktury lokalnej gospodarki i przyspieszenia procesów rozwojowych w gminie.

Główne kierunki działań / typy projektów

W ramach powyższego celu operacyjnego będą realizowane następujące działania / typy projektów:

- modernizacja wybranych elementów infrastruktury drogowej (gminnej oraz powiatowej)⁵,
- inwestycje w zakresie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej (zgodnie z zadaniami ujętymi w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym),
- inwestycje i działania w zakresie uporządkowania gospodarki odpadami (w tym tworzenie systemu zbioru, segregacji i wywozu odpadów komunalnych i niebezpiecznych),
- gazyfikacja wybranych obszarów gminy,
- informatyzacja gminy (budowa infrastruktury dostępu do internetu oraz wspieranie rozwoju usług elektronicznych),
- odnowa wybranych centrów miejscowości (w tym w pierwszej kolejności w takich miejscowościach jak: Łysołaje, Kolonia Łysołaje, Jaszców),
- przygotowanie terenów inwestycyjnych (głównie na cele turystyczne i rekreacyjne oraz pod budownictwo mieszkaniowe),
- inne.

Możliwe źródła finansowania działań / projektów

W okresie realizacji strategii będzie istniała możliwość finansowania ww. zadań m.in. z następujących źródeł:

- Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego (wszystkie rodzaje infrastruktury),

⁵ Realizacja projektów w zakresie modernizacji dróg powiatowych możliwa będzie na podstawie odpowiedniej umowy pomiędzy gminą i powiatem.

- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (infrastruktura wodno-kanalizacyjna, gospodarki odpadami),
- Program Rozwoju Polski Wschodniej (infrastruktura szerokopasmowego internetu),
- Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka (dostęp do socjalnego Internetu),
- Ekofundusz (infrastruktura wodno-kanalizacyjna, gospodarki odpadami),
- Szwajcarsko-Polski Program Współpracy (promowanie odnawialnych źródeł energii, gospodarka odpadami, w tym zagospodarowywanie odpadów niebezpiecznych),
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (infrastruktura wodno-kanalizacyjna, gospodarki odpadami),
- inne.

Kryteria wyboru projektów inwestycyjnych

Przy wyborze zadań inwestycyjnych do sfinansowania ze środków publicznych będą brane pod uwagę przede wszystkim:

- kryteria ekonomiczne (infrastruktura drogowa i wodno-kanalizacyjna),
- kryteria ekologiczne (infrastruktura wodno-kanalizacyjna i gazowa),
- kryteria równości szans (informatyzacja),
- kryteria wynikające z programu operacyjnego, w ramach którego będzie składany dany projekt do sfinansowania,
- inne.

1.2. Rozwój zrównoważonego rolnictwa, w tym rolnictwa ekologicznego oraz przetwórstwa rolno-spożywczego

Sektor rolny zajmuje ciągle bardzo ważną pozycję w gospodarce gminy, dając zatrudnienie dla ok. 70% pracujących w gminie. Sektor ten charakteryzuje się jednak coraz niższymi dochodami i jest w dużym stopniu zdominowany przez małe i słabo wyposażone gospodarstwa rolne. Gospodarstwa te produkują głównie na własne potrzeby i w dużym stopniu uzależnione są od sfery socjalnej (tj. emerytur, rent i dopłat bezpośrednich).

Zakłada się, że poprawa dochodowości gospodarstw rolnych będzie jednym z podstawowych warunków podniesienia konkurencyjności lokalnej gospodarki. Z jednej strony rynek i konkurencja zmuszą wiele gospodarstw rolnych do zaprzestania swojej działalności, zaś z drugiej będzie następował powolny proces konsolidacji i specjalizacji sektora rolnego w gminie. Ważne jest, aby działania wynikające z niniejszej strategii mogły nie tylko łagodzić trudne procesy restrukturyzacyjne zachodzące w rolnictwie, ale również przyczyniać się do zwiększenia konkurencyjności i specjalizacji gospodarstw większych, zdolnych utrzymać się na rynku i dostosować się do wymogów Wspólnej Polityki Rolnej. Należy również zadbać o rozwój gospodarstw mniejszych, widząc dla nich szanse przetrwania w takich niszach jak: rolnictwo ekologiczne, produkcja energii odnawialnej,

agroturystyka. Równie ważne jest wsparcie przetwórstwa rolno-spożywczego wykorzystującego lokalne zasoby oraz istniejącą infrastrukturę (w tym istniejące Zakłady Przetwórstwa Owoców i Warzyw).

Główne kierunki działań / typy projektów

W ramach powyższego celu operacyjnego będą realizowane następujące działania / typy projektów⁶:

- podwyższenie wiedzy i kwalifikacji rolników (w tym rolników młodych) w zakresie prowadzenia gospodarstw oraz ich modernizacji i rozwoju,
- poprawa struktury obszarowej gospodarstw rolnych (poprzez wykonanie prac scaleniowych, wytyczenie i urządzenie funkcjonalnej sieci dróg dojazdowych do gruntów rolnych i leśnych oraz dojazdów do zabudowań gospodarczych, dostosowanie nieruchomości do systemu urządzeń melioracji wodnych, dróg oraz rzeźby terenu),
- wspieranie procesu różnicowania działalności gospodarstw rolnych (szkolenia przekwalifikowujące, agroturystyka, produkcja surowca energetycznego, drobne przetwórstwo produktów rolnych i leśnych, zalesianie gruntów rolnych, itd.)
- rozwój rolnictwa ekologicznego (zmiana metody upraw, certyfikacja produkcji, promocja oraz sprzedaż produktów, itd.)
- wspieranie instytucji otoczenia rolnictwa (zrzeszanie się rolników, grupy producenckie, infrastruktura skupu i przetwórstwa produktów rolnych, itd.)
- inne.

Możliwe źródła finansowania działań / projektów

W okresie realizacji strategii będzie istniała możliwość finansowania ww. zadań m.in. z następujących środków publicznych:

- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (wszystkie rodzaje działań),
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego (odnawialne źródła energii),
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki (szkolenia rolników w zakresie przekwalifikowania się na inne zawody),
- Ekofundusz (promocja odnawialnych źródeł energii),
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (ekologiczne formy produkcji rolnej),
- Szwajcarsko-Polski Program Współpracy (różnicowanie działalności rolnej na obszarach wiejskich, promowanie odnawialnych źródeł energii),
- Inne.

Kryteria wyboru realizowanych projektów

Większość zaplanowanych działań w ramach powyższego celu będzie realizowana przez instytucje i podmioty niezależne od samorządu gminnego. Prawie wszystkie

⁶ Nie wszystkie działania realizowane w ramach tego celu operacyjnego są w kompetencjach samorządu gminnego. Strategia jednak stara się uwzględnić wszelkie działania, które kompleksowo przyczyniają się do realizacji jej celów.

działania będą finansowane z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w oparciu o ściśle określone kryteria. Dlatego też głównym zadaniem władz lokalnych będzie przede wszystkim promocja dostępnych działań i zachęcenie wszystkich objętych programem beneficjentów do skorzystania z dostępnych form pomocy i wsparcia.

1.3. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości i turystyki

Z przeprowadzonych analiz wynika, że poziom rozwoju przedsiębiorczości w gminie jest dosyć niski. Wpływa to negatywnie na niskie wskaźniki zatrudnienia w sektorze pozarolniczym i w konsekwencji prowadzi do coraz większego ubożenia mieszkańców. Z drugiej strony istnieją realne szanse na rozwój sektora małej i średniej przedsiębiorczości, szczególnie w takich obszarach jak: turystyka i rekreacja, produkcja energii ze źródeł odnawialnych, usługi na rzecz rolnictwa i leśnictwa oraz rzemiosło i mała przetwórczość. Gmina posiada znaczny potencjał do rozwoju tych sektorów i będzie miała dostęp do różnego rodzaju instrumentów wspierania małej i średniej przedsiębiorczości na obszarach wiejskich.

Główne kierunki działań / typy projektów

W ramach powyższego celu operacyjnego będą realizowane następujące działania / typy projektów:

- aktywne wspieranie istniejących i potencjalnych przedsiębiorców w pozyskiwaniu środków na rozwój (w tym wsparcie dla utworzenia na terenie Milejowa wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego),
- rozwój instytucji zrzeszających i działających na rzecz przedsiębiorców (w tym tworzenie sieci kooperacyjnych przedsiębiorstw),
- rozwój przedsiębiorczości w oparciu o odnawialne źródła energii (m.in. dzięki uruchomieniu w gminie bioelektrowni na bazie lokalnych zasobów biomasy),
- wspieranie rozwoju infrastruktury turystycznej (w tym bazy noclegowo-gastronomicznej, szlaków turystycznych, ścieżek rowerowych, odnowa obiektów zabytkowych i lokalnych pomników historii, itd.),
- rozwój lokalnych produktów turystycznych (potrawy regionalne, tradycyjne produkty rękodzielnicze, itd.),
- rozwój lokalnego produktu turystycznego Słowiański Gród w Wólce Bieleckiej
- aktywna promocja gminy na forum krajowym i międzynarodowym,
- inne.

Możliwe źródła finansowania działań / projektów

W okresie realizacji strategii będzie istniała możliwość finansowania ww. zadań m.in. z następujących źródeł:

- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (wspieranie przedsiębiorczości pozarolniczej na obszarach wiejskich oraz odnowy wsi),
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego (dotacje inwestycyjne dla małych i średnich przedsiębiorstw, rozwój infrastruktury turystycznej, współpraca międzynarodowa, promocja),

- Program Operacyjny Kapitał Ludzki (szkolenia i wsparcie dla przedsiębiorstw oraz osób rozpoczynających działalność gospodarczą),
- Program Rozwoju Polski Wschodniej (ścieżki rowerowe, promocja w układzie Polski Wschodniej),
- Program Partnerstwa i Sąsiedztwa 'Polska - Białoruś - Ukraina' (współpraca transgraniczna m.in. w zakresie rozwoju przedsiębiorczości i turystyki),
- inne.

Kryteria wyboru projektów

Przy wyborze projektów do realizacji ze środków publicznych będą brane pod uwagę przede wszystkim:

- kryteria ekonomiczne (dotacje inwestycyjne dla przedsiębiorstw, infrastruktura turystyczna),
- kryteria równości szans (dotacje inwestycyjne dla przedsiębiorstw),
- kryteria wynikające z programu operacyjnego, w ramach którego będzie składany dany projekt do sfinansowania,
- inne.

CEL STRATEGICZNY 2: INTEGRACJA SPOŁECZNA ORAZ LEPSZA JAKOŚĆ KAPITAŁU LUDZKIEGO

2.1. Podniesienie poziomu wykształcenia i wiedzy mieszkańców gminy

Niski poziom wykształcenia mieszkańców jest jednym z głównych czynników hamujących rozwój gminy Milejów. Słabe wykształcenie ogranicza aktywność gospodarczą i obywatelską mieszkańców oraz często prowadzi do ubóstwa i wykluczania społecznego. Należy zatem dążyć do podniesienia wskaźników wykształcenia mieszkańców, zarówno w systemie szkolnym, jak i pozaszkolnym poprzez różne formy kształcenia ustawicznego. Podjęte działania powinny być nakierowane nie tylko na rozwój infrastruktury edukacyjnej i sportowej, ale również dotyczyć szerokiej problematyki jakości kształcenia i wsparcia młodzieży (w tym młodzieży najbardziej uzdolnionej).

Główne kierunki działań / typy projektów

W ramach powyższego celu operacyjnego będą realizowane następujące działania / typy projektów:

- dostosowanie infrastruktury edukacyjnej i sportowej gminy do zmieniających się standardów i potrzeb (modernizacja budynków, dostosowanie boisk sportowych, reorganizacja sieci szkół i zapewnienie odpowiednich warunków kształcenia, itd.),

- podnoszenie jakości kształcenia w szkołach (doskonalenie kadr nauczycielskich, komputeryzacja i doposażenie szkół w niezbędny sprzęt, wymiana młodzieży i współpraca międzynarodowa szkół, itd.),
- wspieranie edukacji przedszkolnej (rozwój niezbędnej infrastruktury przedszkolnej, promocja edukacji przedszkolnej wśród mieszkańców, itd.),
- wyrównywanie szans edukacyjnych młodzieży (zajęcia wyrównawcze, zasiłki dla rodzin najuboższych, systemy stypendialne dla młodzieży gimnazjalnej, itd.),
- promocja różnych form edukacji pozaszkolnej (kształcenie ustawiczne osób starszych, edukacja na odległość, itd.),
- inne

Możliwe źródła finansowania działań / projektów

W okresie realizacji strategii będzie istniała możliwość finansowania ww. zadań m.in. z następujących źródeł:

- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (lokalna infrastruktura sportowa)
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego (infrastruktura edukacyjno-sportowa, współpraca międzynarodowa szkół),
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki (podnoszenie jakości kształcenia, doskonalenie kadry nauczycielskiej, systemy stypendialne dla uczniów, doposażenie szkół w sprzęt, itd.),
- Program Partnerstwa i Sąsiedztwa 'Polska - Białoruś - Ukraina' (współpraca transgraniczna m.in. w zakresie edukacji, wymiany młodzieży, itd.),
- Program Wspólnotowy Comenius (wymiana doświadczeń w zakresie kształcenia szkolnego na poziomie podstawowym),
- Młodzież w działaniu (współpraca młodzieży szkolnej na całym obszarze Unii Europejskiej),
- inne.

Kryteria wyboru projektów

Przy wyborze projektów do realizacji ze środków publicznych będą brane pod uwagę przede wszystkim:

- kryteria ekonomiczne i demograficzne (infrastruktura edukacyjna i sportowa)
- kryteria równości szans (systemy stypendialne),
- kryteria wynikające z programu operacyjnego, w ramach którego dany projekt będzie mógł być finansowany,
- inne.

2.2. Rozwój kultury i kapitału społecznego w gminie

O rozwoju gminy w coraz w większym stopniu decydują również takie czynniki jak kultura i kapitał społeczny. Kultura pozwala na kształtowanie postaw i zachowań ludzkich oraz jest nieodłącznym elementem procesu kształcenia ludzi. Lokalne tradycje kulturowe i instytucje je promujące stanowią ponadto ważny zasób rozwoju sektora usług turystycznych. Z kolei kapitał społeczny to przede wszystkim związki

między ludźmi, stopień zaufania między nimi, a także umiejętność i chęć współdziałania. Wysoki poziom kultury i kapitału społecznego wpływa na jakość rządzenia w gminie, wyzwala w ludziach kreatywność, a także przyczynia się do ograniczenia patologii i wykluczenia społecznego.

Z przeprowadzonych analiz wynika, że gmina Milejów posiada już znaczne zasoby kapitału społecznego. Przejawem tego jest między innymi rosnąca ilość organizacji pozarządowych aktywnie działających na terenie gminy, aktywność sportowa i kulturowa mieszkańców oraz rosnąca świadomość w zakresie dbania o rozwój swojej społeczności. Należy zatem dążyć do dalszego umacniania więzi międzyludzkich poprzez większą integrację społeczną i eliminowanie występujących zagrożeń i patologii społecznych, takich jak bezrobocie, ubóstwo, alkoholizm, itd. Ważną rolę w tym zakresie będą miały władze lokalne, dla których doprowadzenie do większej integracji społecznej powinno być jednym z kluczowych elementów zasad 'dobrego rządzenia'.

Główne kierunki działań / typy projektów

W ramach powyższego celu operacyjnego będą realizowane następujące działania / typy projektów:

- rozwój instytucji kultury (modernizacja niezbędnej infrastruktury, w tym GOK i strażnic OSP, wyposażenie w niezbędny sprzęt, wspieranie najważniejszych imprez kulturalnych, itd.),
- aktywne wspieranie partnerstw i inicjatyw oddolnych na rzecz rozwoju gminy lub wsi (formalnych i nieformalnych),
- prowadzenie efektywnej polityki społecznej (prowadzącej do integracji i aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem),
- zwiększanie świadomości mieszkańców wokół najważniejszych problemów rozwoju gminy (ekologia, zdrowie i bezpieczeństwo, przedsiębiorczość, integracja europejska, itd.),
- poprawa jakości rządzenia w gminie (doskonalenie kadr administracji lokalnej, rozwój współpracy ponadgminnej, planowanie strategiczne, itd.),
- inne.

Możliwe źródła finansowania działań / projektów

W okresie realizacji strategii będzie istniała możliwość finansowania ww. zadań m.in. z następujących środków publicznych:

- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (infrastruktura kulturalna),
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego (infrastruktura turystyczna i kulturalna, współpraca międzynarodowa gminy),
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki (integracja i pomoc społeczna, wspieranie partnerstw, podnoszenie świadomości mieszkańców, itd.),
- Program Partnerstwa i Sąsiedztwa 'Polska - Białoruś - Ukraina' (współpraca transgraniczna m.in. w zakresie kultury i rozwoju inicjatyw lokalnych, itd.),

- Program Kultura 2007 (wymiana doświadczeń w zakresie szeroko pojętej kultury europejskiej),
- Europa dla Obywateli (promowanie idei europejskiego społeczeństwa obywatelskiego),
- inne.

Kryteria wyboru projektów

Przy wyborze projektów do realizacji ze środków publicznych będą brane pod uwagę przede wszystkim:

- kryteria ekonomiczne (infrastruktura kulturalna)
- kryteria równości szans (pomoc społeczna),
- kryteria wynikające z programu operacyjnego, w ramach którego dany projekt będzie mógł być finansowany.

4. SYSTEM WDRAŻANIA I FINANSOWANIA STRATEGII

Przyjęty system wdrażania bazuje przede wszystkim na zrealizowaniu szeregu działań i projektów przewidzianych do realizacji w ramach poszczególnych celów operacyjnych strategii. Część projektów została zidentyfikowana i ujęta w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym (WPI) na lata 2009-2012 (Załącznik 2). Są to najważniejsze projekty inwestycyjne gminy, dla których zaplanowano dofinansowanie z budżetu gminy. Za wdrożenie tych projektów będzie odpowiadał głównie samorząd gminy, bądź jednostki mu podległe (np. placówki edukacyjne). Proces przygotowania i realizacji tych projektów będzie na bieżąco monitorowany przez Urząd Gminy, zarówno od strony finansowej, jak i technicznej.

Zakłada się, że zdecydowana większość projektów pozostanie poza ramami Wieloletniego Planu Inwestycyjnego i będzie wdrażana przez uprawnione do tego instytucje i podmioty. Głównym zadaniem władz gminnych w tym zakresie będzie zidentyfikowanie i zmobilizowanie wszystkich potencjalnych projektodawców i wsparcie ich od strony szkoleniowo-informacyjnej w realizacji określonych typów projektów.

Poniżej zidentyfikowano najważniejsze instytucje i podmioty zaangażowane w proces wdrażania strategii gminy Milejów.

GŁÓWNE INSTYTUCJE I PODMIOTY ZAANGAŻOWANE WE WDRAŻANIE STRATEGII

Główną **instytucją odpowiedzialną** za wdrożenie strategii jest Wójt wraz z podległym mu Urzędem Gminy. Wójt odpowiada za ogólną koordynację procesu wdrażania i monitorowania strategii. W szczególności odpowiedzialny jest za przygotowanie i wdrożenie projektów wynikających z Wieloletniego Planu Inwestycyjnego.

Instytucjami wspomagającymi Urząd Gminy w procesie wdrażania strategii są:

- Rada Gminy, która razem z radami sołeckimi powinna zadbać o promocję i właściwe zrozumienie strategii wśród społeczności lokalnej,
- Placówki szkolno-wychowawcze (szczególna ważna rola nauczycieli jako liderów lokalnych),
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Gminny Ośrodek Kultury,
- Jednostki OSP i ich strażnice,
- Kościoły,
- Organizacje pozarządowe działające na terenie gminy,
- Inne.

Instytucje partnerskie, zarządzające określonymi instrumentami i programami, w ramach których będą finansowane niektóre działania wynikające ze strategii, w tym:

- Urząd Marszałkowski (jako instytucja zarządzająca RPO WL oraz częścią działań w ramach PROW),
- Starostwo Powiatowe w Łęcznej (dysponent części środków w ramach PROW i PO Kapitał Ludzki),
- Powiatowy Urząd Pracy w Łęcznej,
- Powiatowy Oddział Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
- Agencja Rozwoju Regionalnego,
- Inne.

Do ważnych pomiotów, które w istotny sposób będą przyczyniać się do realizacji celów strategii, należy również zaliczyć **docelowe grupy beneficjentów pomocy**, w tym przede wszystkim:

- przedsiębiorcy i ich związki,
- rolnicy i ich związki,
- koła gospodyń wiejskich,
- bezrobotni,
- osoby podnoszące swoje kwalifikacje.

ZAPOTRZEBOWANIE NA ŚRODKI NIEZBĘDNE NA REALIZACJĘ STRATEGII

Niezmiernie trudno jest określić wielkość niezbędnych środków na realizację celów niniejszej strategii. Biorąc pod uwagę ogromne potrzeby gminy w zakresie wyposażenia w podstawową infrastrukturę techniczną i społeczną, zapotrzebowanie na realizację najważniejszych projektów inwestycyjnych w latach 2009-2015 szacowane jest na ponad **110 mln zł**, z tego prawie 30 mln zł zostało ujęte w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym na lata 2009-2012.

Do tego dochodzi realizacja projektów nie związanych bezpośrednio z inwestycjami, ale ważnych z punktu widzenia rozwoju zasobów ludzkich czy też budowania kapitału społecznego w gminie. Określenie zapotrzebowania finansowego na tego rodzaju projekty nie jest jednak możliwe, choćby z tego względu, że obecnie nie do końca wiadomo, kto i w jakim zakresie mógłby realizować projekty o charakterze nieinwestycyjnym na terenie gminy. Można natomiast wstępnie oszacować, jakiego rzędu środki będą dostępne dla gminy na realizację tego typu projektów. Ocenia się, że w latach 2007-2013 na obszary wiejskie Lubelszczyzny trafi około **1 100 mln zł** na projekty nieinwestycyjne. Oznacza to, że średnio na mieszkańca wsi przypadnie około **950 zł**. Zakładając, że skuteczność gminy w pozyskiwaniu środków nie będzie mniejsza niż innych gmin wiejskich w województwie, gmina Milejów w latach 2007-2015 może liczyć na środki rzędu **9 mln zł**. Fundusze te będą mogły być przeznaczone na projekty związane z działaniami rozwojowymi w zakresie poprawy jakości kapitału ludzkiego i społecznego.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII

Głównymi źródłami finansowania strategii będą:

- budżet gminy
- zewnętrzne środki publiczne (dostępne przede wszystkim w ramach programów finansowanych z Unii Europejskiej),
- środki z sektora prywatnego (np. w ramach projektów partnerstwa publiczno-prywatnego).

Możliwości finansowania strategii z budżetu gminy są dosyć ograniczone. Z przeprowadzonych analiz wynika, że gmina rocznie przeznacza średnio około 12% budżetu na zadania inwestycyjne. Przy obecnym budżecie gminy kształtującym się na poziomie około 18 mln, są to więc środki rzędu **2 mln złotych**. Zakładając, że dochody budżetu gminy w ciągu najbliższych lat będą rosły średnio o 10% i utrzyma się wielkość wydatków inwestycyjnych gminy na poziomie 10% rocznie, szacuje się, że gmina w latach 2008-2015 może dysponować łącznie środkami inwestycyjnymi na poziomie około **22,5 mln zł**.

Tabela 4. Projekcja dochodów i wydatków inwestycyjnych gminy w latach 2007-15 (w mln zł)

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Razem 2008- 2015
Dochody ogółem	17,87	19,66	21,63	23,79	26,17	28,78	31,66	34,83	38,31	224,85
Wydatki inwestycyjne	1,78	1,96	2,16	2,37	2,61	2,87	3,16	3,48	3,83	22,48

Dostępne środki inwestycyjne gminy powinny być wykorzystywane przede wszystkim na zapewnienie współfinansowania projektów realizowanych ze środków Unii Europejskiej.

Szacuje się, że w latach 2007-2015 na gminę wiejską w województwie lubelskim przypadnie średnio około **5 300 zł** na mieszkańca. Czyli teoretycznie gmina Milejów i jej mieszkańcy będą mieli dostęp do środków rozwojowych na poziomie około **50 mln zł** (czyli rocznie około 5,5 mln zł). Biorąc pod uwagę obecnie obowiązujący poziom dofinansowania projektów unijnych (85%) oraz kształtujący się poziom środków inwestycyjnych gminy, należy przypuszczać, że w okresie obowiązywania strategii nie wystąpią większe problemy z zapewnieniem współfinansowania do projektów realizowanych ze środków unijnych.

Poniżej zaprezentowano najważniejsze źródła finansowania rozwoju gminy z funduszy unijnych, ze wskazaniem ilości środków, jakie mogą być skierowane na obszary wiejskie.

Tabela 5. Najważniejsze źródła finansowania rozwoju samorządów gminnych

Lp	Nazwa programu	Instytucja zarządzająca	Szacowana alokacja na województwo (w mln zł)*	Szacowana alokacja na obszary wiejskie (w mln zł)
1.	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW)	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa / Urząd Marszałkowski	4 036	4 036 (100%)
2.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego (RPO WL)	Urząd Marszałkowski	4 393	1 934 (44%)
3.	Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL)	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego / Urząd Marszałkowski	1 946	194,6 (10%)
4.	Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej (PO RPW)	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego / Urząd Marszałkowski	1 919	46 (2,4%)
5.	Program Partnerstwa i Sąsiedztwa 'Polska-Białoruś-Ukraina'	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego	74	15 (20%)
RAZEM			12 368	6 226 (50%) 5 300 zł / per capita

* Alokacje przeliczono na złote po kursie 3,8 zł/ euro

Oprócz funduszy unijnych, będą również istniały inne możliwości finansowania rozwoju gminy, w tym między innymi środki w ramach:

- Mechanizmów Finansowych (Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego),
- Ekofunduszu,
- Poakcesyjnego Programu Wspierania Obszarów Wiejskich,
- Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy,
- Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Banku Gospodarstwa Krajowego (Fundusz Poręczeń Unijnych, Fundusz Rozwoju Inwestycji Komunalnych, itd.),
- Inne.

5. SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY REALIZACJI STRATEGII

System monitorowania jest ważnym elementem w procesie wdrażania strategii. Dane z monitoringu służą do oceny skuteczności realizowanych działań i pozwalają na bardziej efektywne wydatkowanie środków publicznych.

Zakłada się, że instytucją odpowiedzialną za ogólną koordynację i monitorowanie procesu realizacji strategii będzie Urząd Gminy w Milejowie. Zadanie to zostanie powierzone Referatowi ds. Inwestycji, Planowania, Rolnictwa i Promocji Gminy. Zadaniem komórki będzie w szczególności:

- zbieranie i przekazywanie partnerom społecznym i gospodarczym informacji o dostępnych źródłach finansowania zewnętrznego (kierowanie potencjalnych beneficjentów do odpowiednich instytucji),
- wyrażanie opinii co do zgodności proponowanych zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego z zapisami strategii,
- wydawanie opinii o zgodności planowanej inwestycji/zadania z zapisami strategii (w przypadku gdy taka opinia jest wymagana),
- inicjowanie i koordynowanie opracowania średniookresowych dokumentów programowych (np. program rozwoju bazy oświatowej, program rozwoju usług społeczeństwa informacyjnego),
- informowanie społeczności lokalnej o istnieniu strategii i obranych kierunkach rozwoju, a także o postępach i efektach jej wdrażania.

Ocena postępów we wdrażaniu strategii będzie dokonywana w cyklu rocznym i będzie oparta o zestaw bazowych wskaźników. Poniżej zaprezentowano wybrane rodzaje wskaźników, dostosowując ich charakter do rodzaju monitorowanego celu.

a) cele strategiczne:

Nazwa celu	Rodzaj wskaźnika
1. Wyższa efektywność lokalnej gospodarki	- Poziom dochodów własnych gminy - Wartość kapitału zainwestowanego przez podmioty zewnętrzne - Liczba pracujących w sektorze pozarolnym
2. Integracja społeczna oraz poprawa jakości kapitału ludzkiego w gminie	- Liczba organizacji pozarządowych działających w gminie - Odsetek ludzi korzystający z pomocy społecznej - Struktura wykształcenia mieszkańców

b) cele operacyjne:

Nazwa celu	Rodzaj wskaźnika
1.1. Rozwój infrastruktury poprawiającej atrakcyjność inwestycyjną i turystyczną gminy	- Odsetek dróg twardych w drogach gminnych ogółem - Powierzchnia dostępnych terenów inwestycyjnych - Stopień zwodociągowania i skanalizowania gminy - Odsetek osób korzystających z sieci gazowej - Ilość odpadów podlegających segregacji (lub procent ludności objętej selektywną zbiórką śmieci) - Procent wód o dobrej i zadowalającej jakości
1.2. Rozwój zrównoważonego rolnictwa, w tym rolnictwa ekologicznego oraz przetwórstwa rolno-spożywczego	- Średnia wielkość areалу gospodarstwa rolnego, - Odsetek gospodarstw produkujących na rynek - Odsetek gospodarstw działających w grupach producenckich - Liczba gospodarstw agroturystycznych i ekologicznych
1.3. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości i turystyki	- Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na 1000 mieszkańców, - Liczba przedsiębiorstw działających w sektorze turystyki (sekcja H) - Wielkość dochodów gminy z tytułu udziału w podatku CIT - Wielkość środków zewnętrznych pozyskanych na realizację zadań własnych gminy
2.1. Poprawa poziomu i jakości wykształcenia mieszkańców	- Odsetek osób z wyższym i średnim wykształceniem w gminie - Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym - Współczynniki scholaryzacji brutto dla szkół podstawowych i gimnazjów - Odsetek uczniów korzystających z zajęć dodatkowych/pozalekcyjnych
2.2. Rozwój kultury i kapitału społecznego w gminie	- Odsetek osób korzystających z księgozbiorów bibliotecznych - Liczba działających organizacji pozarządowych - Liczba projektów zrealizowanych w wyniku oddolnych inicjatyw

Dane dotyczące zaproponowanych powyżej wskaźników dostępne są w ramach oficjalnej statystyki i będą pozyskiwane z Banku Danych Regionalnych. Wskaźniki te w większości zostały wykorzystane w części diagnostycznej, przy opisie sytuacji społeczno-gospodarczej gminy.

6. ZAŁĄCZNIK 1: PODSUMOWANIE REZULTATÓW PROCESU KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

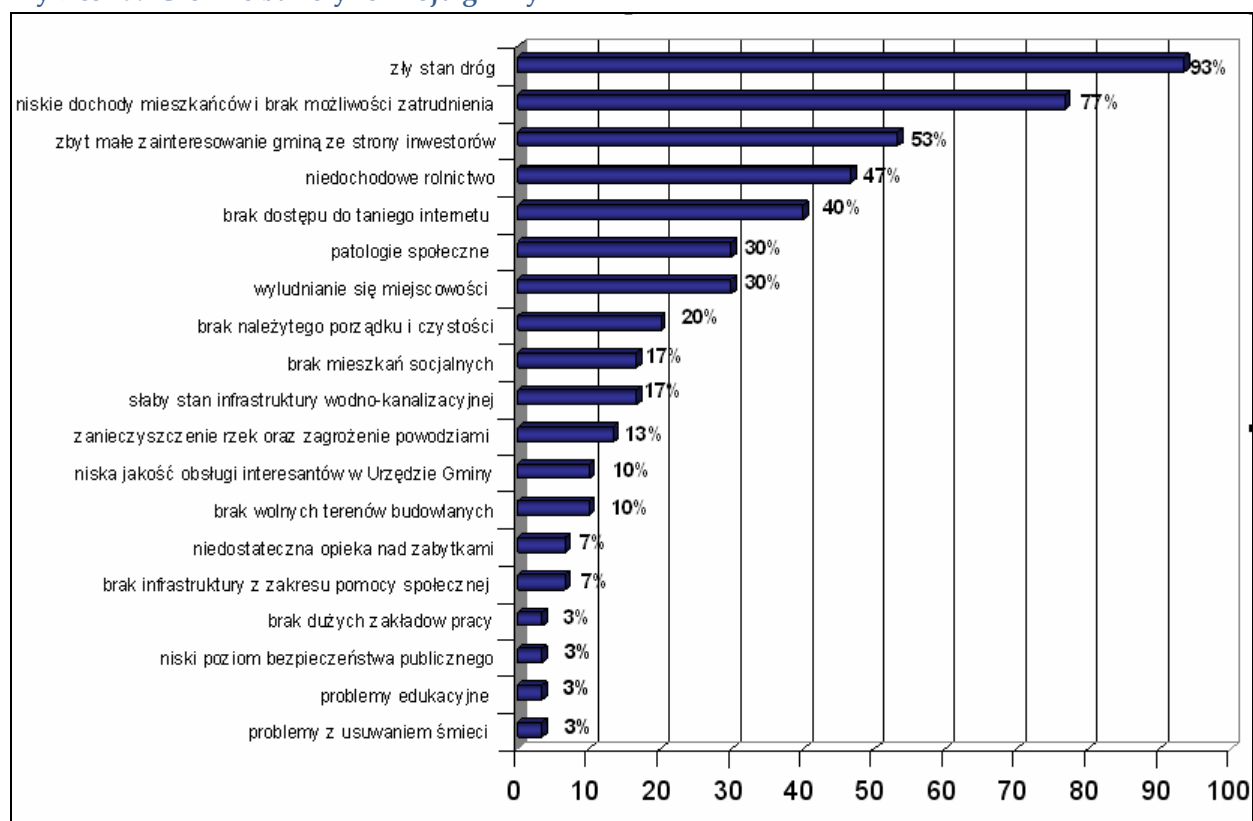
Konsultacje społeczne były ważnym etapem prac nad strategią. Odbywały się one na dwóch różnych poziomach tj.: spotkania robocze oraz ankietyzacja za pomocą strony internetowej. Ich głównym celem było zapoznanie władz i społeczności lokalnej z procesem aktualizacji strategii oraz zebranie opinii i uwag od mieszkańców na temat przyszłego rozwoju gminy. W trakcie konsultacji zorganizowano spotkanie robocze, w którym wzięło udział około 30 osób. Głównymi uczestnikami spotkania byli przedstawiciele władz gminy (wójt, radni, pracownicy administracji) oraz wybrani reprezentanci społeczności lokalnej (sołtysi, przedsiębiorcy, nauczyciele, koła gospodyń wiejskich, itd.).

W trakcie spotkania uczestnicy mogli zapoznać się z aktualną sytuacją społeczno-gospodarczą w gminie oraz poznać główne instrumenty finansowania rozwoju gminy w latach 2007-2013. Uczestnicy zostali również poproszeni o wypełnienie ankiety identyfikującej główne potrzeby i szanse rozwoju gminy. Ankieta składała się z pięciu pytań odnoszących się do takich zagadnień jak:

- identyfikacja pięciu głównych problemów rozwojowych gminy,
- propozycja pięciu najważniejszych inwestycji w gminie,
- wskazanie trzech najważniejszych działań nieinwestycyjnych w gminie,
- podanie trzech najważniejszych walorów gminy (wyróżniających ją na tle innych,
- zaproponowanie strategicznych kierunków rozwoju gminy.

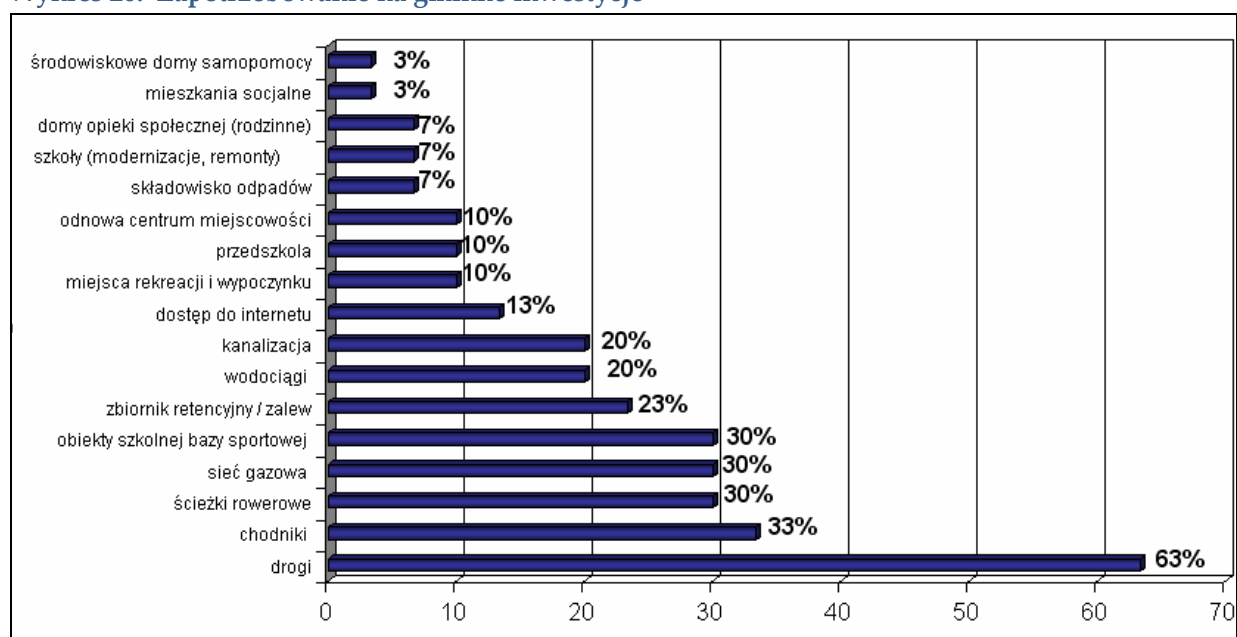
Podczas konsultacji społecznych zaprezentowano również wstępną listę projektów inwestycyjnych, ujętych w Wieloletnim Planie Inwestycyjnych na lata 2009-2015. Zgłoszone w trakcie spotkania uwagi i opinie zostały w dużym stopniu uwzględnione w końcowej wersji strategii.

Wykres 19. Główne bariery rozwoju gminy

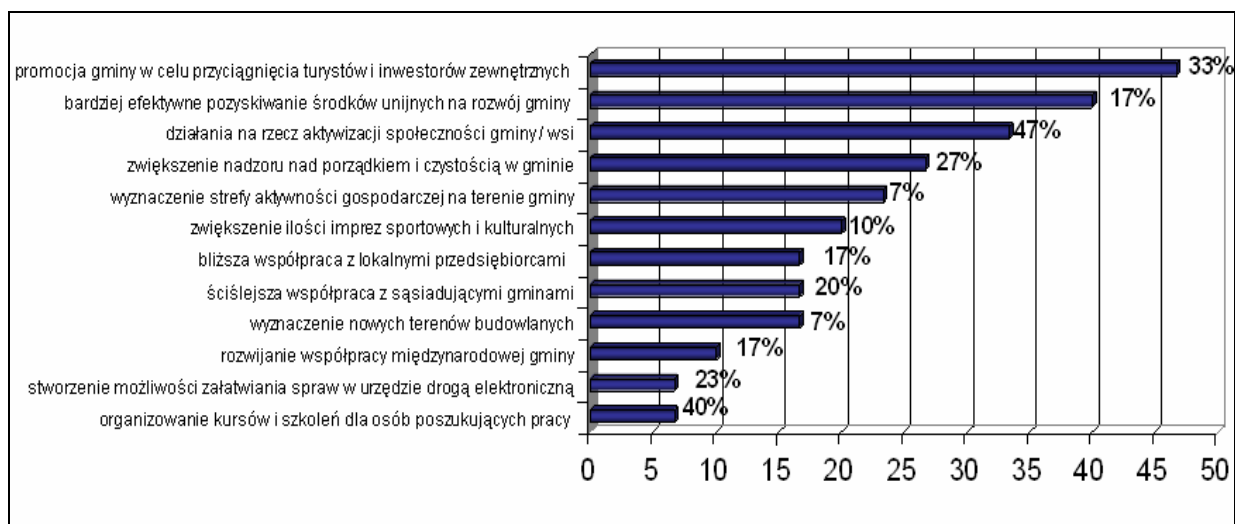

Z wskazanych problemów wynikają propozycje ich rozwiązania. Wśród inwestycji, które samorząd gminny powinien zrealizować w pierwszej kolejności wymieniano poprawę jakości sieci drogowej oraz zbyt małe zainteresowanie gminą ze strony inwestorów zewnętrznych. Należy również zwrócić uwagę na niskie dochody mieszkańców oraz niedochodowe rolnictwo.

Wykres 20. Zapotrzebowanie na gminne inwestycje

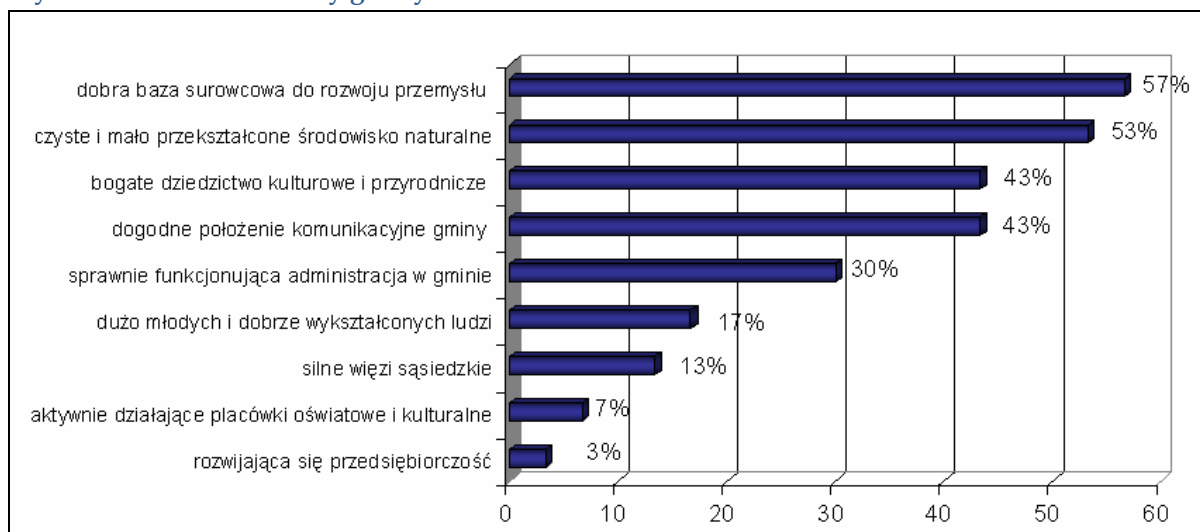

Wykres 21. Zapotrzebowanie na działania samorządu

Wśród innych działań koniecznych dla przyspieszenia rozwoju gminy na pierwsze miejsce wysunęło się promocja gminy w celu przyciągnięcia turystów i inwestorów zewnętrznych oraz pozyskiwanie środków unijnych. Ważne dla mieszkańców są również działania na rzecz aktywizacji społeczności gminy (lub miejscowości) oraz zwiększenie nadzoru nad porządkiem i czystością w gminie.

Wykres 22. Główne walory gminy

Głównym walorem gminy według mieszkańców jest dobrej jakości baza surowcowa do rozwoju przemysłu rolno- spożywczego oraz czyste i mało przekształcone środowisko naturalne. Jest to o tyle ważne, że wśród kierunków rozwoju gminy wymieniane jest rozwój rolnictwa ekologicznego oraz przetwórstwa rolno- spożywczego.

Wyniki ankiet, opracowane w formie graficznej i zaprezentowane powyżej, posłużyły jako jedno z ważnych kryteriów przy wyborze strategicznych kierunków rozwoju gminy.

7. ZAŁĄCZNIK 2: WIELOLETNI PLAN INWESTYCYJNY NA LATA 2009-2012

Wieloletni Plan Inwestycyjny (WPI) stanowi integralną część systemu wdrażania strategii gminy. Zawiera wykaz najważniejszych projektów i zadań inwestycyjnych gminy, zaplanowanych do realizacji w pierwszym okresie obowiązywania strategii, tj. w latach 2009-2012. Zadania te wynikają z celów strategicznych strategii i ich wdrożenie przyczyni się do osiągnięcia określonych wskaźników przyjętych w systemie monitorowania strategii.

Przy wyborze zadań inwestycyjnych kierowano się następującymi kryteriami:

- wpływ realizacji danego zadania na cele strategii (głównie operacyjne),
- efektywność ekonomiczna zadania (powiązana z wpływem danej inwestycji na rozwój lokalnej gospodarki i rynku pracy),
- wielkość projektu (powyżej 100 tys. zł),
- efekt ekologiczny (wyeliminowanie bądź ograniczenie zagrożeń dla środowiska naturalnego),
- wyniki badań ankietowych społeczności lokalnej,
- zdolność gminy do zapewnienia współfinansowania na wybrane do realizacji zadania,
- możliwość współfinansowania inwestycji ze źródeł zewnętrznych.

Z uwagi na fakt, że na obecnym etapie prac trudno przewidzieć poziom i zakres dofinansowania poszczególnych zadań ze źródeł zewnętrznych, niniejszy wykaz zadań ma charakter wyłącznie indykatywny. Zakłada się, że zadania te będą dodatkowo zatwierdzane przez Radę Gminy w trybie ustawy o finansach publicznych.

Poza projektami zawartymi w tabeli WPI potrzeby inwestycyjne gminy kształtują się w sposób następujący:

1. *Infrastruktura drogowa – 30 mln*
2. *Infrastruktura wodno-kanalizacyjna – 40 mln*
3. *Budowa biogazowni – 15 mln zł*
4. *Informatyzacja – 3 mln zł*
5. *Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i komunalnych – 2 mln zł*
6. *Remont sali kinowej – 0,5 mln zł*
7. *Remont obiektów sportowych – 0,5 mln zł*
8. *Remont infrastruktury rekreacyjno sportowej – 0,5 mln zł*
9. *Projekt z zakresu usług turystycznych i agroturystycznych*
10. *Budowa i odnowienie placów zabaw- 1,5 mln zł*
11. *Ścieżka rowerowa – 2 mln zł*
12. *Renowacja i zabezpieczenie lokalnych pomników historii, przyrody i miejsc pamięci – 1 mln zł.*

WYKAZ KLUCZOWYCH ZADAŃ GMINY DO REALIZACJI W LATACH 2009-2012

Lp	Nazwa Zadania	Szacunkowa wartość kosztorysowa (w zł)	Planowana wielkość nakładów w poszczególnych latach (w tys. zł)			Źródła finansowania		Nakłady do poniesienia w roku 2012	Podmiot realizujący	Zewnętrzne źródło finansowania
			2009	2010	2011	budżet gminy	dotacje zewnętrzne			
Cel strategiczny 1: Wyższa efektywność lokalnej gospodarki										
1	Budowa kanalizacji w Milejowie -etap II	8 161 148,00	12 156,00	4 258 318,00	3 890 674,00	3 478 522,00	4 682 626,00	0,00	Urząd Gminy Milejów	RPO WL
2	Budowa wodociągu wraz z przydomowymi oczyszczalniaми ścieków w m. Jaszczów, Jaszczów - Kolonia	3 439 656,00	14 152,00	1 686 117,00	1 739 387,00	2 058 158,00	1 381 498,00	0,00	Urząd Gminy Milejów	PROW
3	Budowa wodociągu wraz z przydomowymi oczyszczalniaми ścieków w m. Białka, Zgniła, Struga, Dąbrowa	6 226 424,00	30 500,00	3 046 228,00	3 149 696,00	3 725 647,00	2 500 777,00	0,00	Urząd Gminy Milejów	PROW
4	Budowa wodociągu wraz z przydomowymi oczyszczalniaми ścieków m. Maryniów, Białka-Kolonia	1 937 813,00	0,00	0,00	0,00	746 534,00	1 191 279,00	1 937 813,00	Urząd Gminy Milejów	PROW
5	Budowa wodociągu wraz z przydomowymi oczyszczalniaми ścieków Wólka Bielecka	1 492 182,00	0,00	0,00	0,00	574 857,00	917 325,00	1 492 182,00	Urząd Gminy Milejów	PROW
6	Zakup ujęcia wody Jaszczów PKP	305 000,00	0,00	305 000,00	0,00	305 000,00	0,00	0,00	Urząd Gminy Milejów	WFOŚiGW
7	Modernizacja ujęcia wody PKP	282 140,00	30 439,00	251 701,00	0,00	168 821,00	113 319,00	0,00	Urząd Gminy Milejów	PROW

8	Budowa drogi gminnej w miejscowości Milejów i Kajetanówka o długości 2569,4 mb ciągami komunikacyjnymi nr 105333L o dł 1897.20 mb; nr 105332 o dł 672,20 mb	2 144 882,00	59 902,00	1 042 490,00	1 042 490,00	536 221,00	1 608 661,00	0,00	Urząd Gminy Milejów	RPO WL
9	Przebudowa placu i wykonanie parkingu przy świetlicy wiejskiej w Białce	10 749,00	10 749,00	0,00	0,00	10 749,00	0,00	0,00	Urząd Gminy Milejów	-
10	Budowa publicznej infrastruktury społeczeństwa informacyjnego e-gmina	29 280,00	29 280,00	0,00	0,00	4 392,00	24 888,00	0,00	Urząd Gminy Milejów	RPO WL
11	Rewitalizacja skweru rekreacyjnego w centrum wsi Łysołaje	408 012,00	44 208,00	188 139,00	175 665,00	102 003,00	306 009,00	0,00	Urząd Gminy Milejów	PROW
12	Rewitalizacja boisk sportowych wraz z przylegającym obszarem rekreacyjnym w miejscowości Jaszców	1 496 179,00	2 196,00	744 625,00	749 358,00	1 002 440,00	493 739,00	0,00	Urząd Gminy Milejów	PROW
RAZEM (1)		25 933 465,00	233 582,00	11 522 618,00	10 747 270,00	12 713 344,00	13 220 121,00	3 429 995,00		
Cel strategiczny 2: Integracja społeczna oraz poprawa jakości kapitału ludzkiego w gminie										
13	Remont i rozbudowa budynku przedszkola samorządowego w Milejowie	2 184 362,00	613 000,00	1 571 362,00	0,00	2 184 362,00	0,00	0,00	Urząd Gminy Milejów	-

14	Budowa boiska w ramach Programu Orlik 2012 w Milejowie Osadzie	1 300 000,00	1 300 000,00	0,00	0,00	634 000,00	666 000,00	0,00	Urząd Gminy Milejów	Urząd Marszałkowski / Ministerstwo Sportu i Turystyki
15	Budowa boiska w miejscowości Białka	500 000,00	0,00	500 000,00	0,00	125 000,00	375 000,00	0,00	Urząd Gminy Milejów	PROW (w ramach LGD)
RAZEM (2)		3 984 362,00	1 263 000,00	2 721 362,00	0,00	2 943 362,00	1 041 000,00	0,00		
RAZEM (1+2)		29 917 827,00	1 496 582,00	14 243 980,00	10 747 270,00	15 656 706,00	14 211 121,00	3 429 995,00		